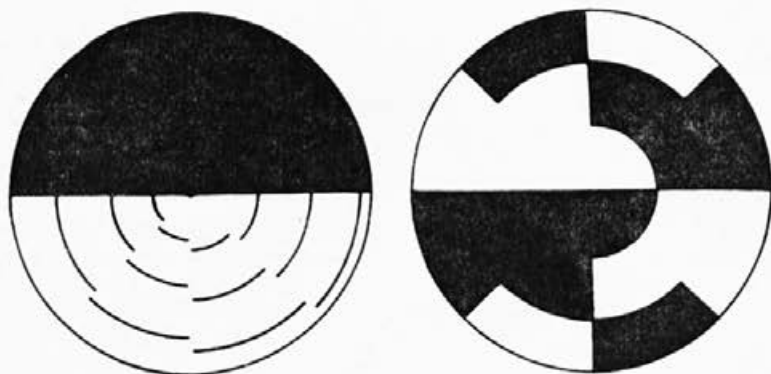

Ne odlašaj – dnevi beže – in
vsak trenutek je kosček življenja.
Ljubljana, v jeseni 1941. R. Jakopič

OPTIČNE PREVARE

Prerišimo ta dva vzorca na bel papir v premeru 6 do 8 cm. Črne ploskve prevlečemo s tušem ali dobrim črnilom. Nato prilepimo vzorce na strani lepenke enake oblike. Vtaknimo v sredo buciko in zavrtimo. Oglejmo si vrtečo se risbo z ene in druge strani. Dokler se plošča vrti, izgine ta risbi in naše oko vidi le enakomerno sivo ploskev. To ni nič posebnega! A če ponovimo to pri luči, se bomo le začudili! Žarnica širi enakomerno belorumenkasto svetlobo. Tedaj bi morala tudi vrteča se ploskev ostati enobarvna. Pa ne! Ko izteka vrtenje prve ploskve in kroži vedno bolj polagoma, zažari ploskev v vedno lepši modri barvi, vmes pa se zablinkajo rdeči madeži. Pri pojemajočem vrtenju drugega vzroca pa zagledamo vse mavrične barve!

Naslovna slika: *Rihard Jakopič*, avtoportret.

»Naš rod« izhaja v Ljubljani med šolskim letom in ga prejemaajo naročniki, ki plačajo naročnino v mesečnih obrokih po L. 2,50. Celoletna naročnina znaša 25 L.

List izdaja »Učiteljsko združenje« v Ljubljani, zanjo odgovarja Metod Kumelj.

Glavni in odgovorni urednik Josip Ribičič.

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6.

Tisk Učiteljske tiskarne v Ljubljani (predstavnik Franc Štrukelj).

SLOVENSKI SLIKAR RIHARD JAKOPIČ

Gospod urednik mi je med počitnicami povedal, da bi v letošnjem letniku »Našega roda« rad predstavil svojim bralcem slovenske slikarje. Jaz pa da naj bi slikarje obiskala in kaj napisala o njih. Res, nisem preveč rada pristala. Tako težko se mi zdi pisati vam o ljudeh, ki žive zase in skušajo iz svetlih in mračnih dni ujeti na platno njih lepote. Mislim, da bi vam morala predvsem pokazati mnogo slik naših mojstrov, da bi jih spoznali, občutili njih lepoto, zajeli iz njih vso prelestnost naših pokrajin in podobo našega človeka. Tega pa ne morem. — Toda obljubila sem, zato bom napisala.

Prvi obisk sem namenila našemu velikemu, priznanemu mojstru Jakopiču.

Mogoče ste že videli kakšno njegovo sliko. Mnogo slovenskih domov krasijo od severne do južne naše zemlje. Pa tudi v tujini poznajo in imajo več njegovih del. Jakopičevo ime je najbolj znano in spoštovano med imeni mnogih slovenskih slikarjev.

Sredi avgusta, lep, sončen popoldan je bil, sem šla k njemu. Žal mi je bilo, da ne more z menoj še kdo, ki bi rad poznal našega velikega slikarja. Zagledala sem ga že na oknu v prvem nadstropju starinske hiše na Novem trgu. Gologlav se je sklanjal nad okensko polico. Sonce je blestelo na njegovih sneženih laseh, se poigravalo na dolgi srebrni bradi in na belih golobih, ki so se zgrinjali okrog njega. Trosil jim je zrnja. Golobje so mu sedali na roke in na glavo in Jakopič se jim je tiho smehljati.

Da bi videli, kaj vse je spravljeno v sprejemni sobi našega mojstra! V

kotu ob oknu stoji lepo rezljan kolovrat. »Ta je iz Škofje Loke,« mi je pojasnil mojster. Na steni više stare slike, lepi, dragoceni originali in verni posnetki slik starih mojstrov. »To je brčkone slika Layerjevega očeta,« mi je tolmačil ob majhni oljnati sliki v skromnem črnem okviru. (Layer je bil slovenski slikar. Živel je od l. 1752. do 1828. Naslikal je tudi čudodelno podobo Matere božje na Brezjah.) Iz drugega kota velike sobe so se mi nasmihali baročni angeli. Prav taki, kot stražijo oltarje majhnih slovenskih cerkva. Na lepem, temnem starinskem klavirju spinetu pa stoji prelep kip svetnice Ane, iz lesa izrezan in zlatom prevlečen. Nad vse me je zanimal spinet, pa tudi mojstrov pogled je toplo počival na njem. Jakopič ima rad glasbo. Z rahlim nasmehom mi je pripovedoval: »Ta spinet je davna last naše družine. Moja žena je lepo in mnogo igrala na klavir in tudi hčerka igra. Koliko nepozabnih prelepih večerov smo doživeli ob glasbi. Jaz sem pel vse slovenske pesmi, žena pa me je spremljala na klavirju. Včasih je žena preigrala cele popoldneve, medtem ko sem jaz slikal.« Zazdelo se mi je, da v resnici diha iz njegovih slik ubranost lepe pemi. Troje platen je bilo pritrjenih kar na vratih. Všeč mi je bila pokrajina ob Savi v modri in rdeči luči. Iz vode nemirno drhti in nebo se utaplja v večerni zrak. »To sem delal že pred kakimi dvajsetimi leti. Ta goli mladenič tu poleg pa je ena izmed mojih prvih slik,« je pojasnil mojster. Obstala sem pred velikim benečanskim okvirom z umetnimi steklenimi vložki in opazila v kotu baročno mizico, ki jo srečamo na nekaterih znanih Jakopičevih slikah.

Sedla sva k okrogli mizi sredi sobe. Povedala sem mojstru, da bi rada napisala o njem v »Naš rod«. Dobrovoljno je pripomnil: »Za našo mladino, kajne? Saj me je že gospod urednik poprosil za to.«

Prižgal si je cigareto in jel pripovedovati: »Doma sem iz Trnovega. Naša hiša je stala onkraj Gradaščice. Seve takrat, ko sem bil jaz otrok, je nosilo trnovsko predmestje drugačno obličje, kot ga ima danes. Moj oče je vodil veliko trgovino z deželnimi pridelki. Na vse strani sveta je pošiljal poleg drugega tudi trnovsko kislo zelje in repo preko Trsta v Egipt. Osem otrok nas je bilo pri hiši, pa so štirje kmalu umrli. — Še preden sem postal šolar, sta me zamikala kreda in ogle. S tovariši smo se igrali ob bregovih nizke Gradaščice, doma pa sem risal prizore iz naših iger po vratih in stenah. Lahko si mislite, kakšno veselje mi je napravil oče, ko mi je kupil barve! Prave, pristne, pisane barve. Vseh vrst sem jih odkril v podarjeni leseni škatli. Modro kot nebo, rdečo kot potonke na našem vrtu, zeleno, rumeno, rjavo in njih odtenke. Prav gotovo sem se zdel sam sebi razkošno bogat kot mogoče nikoli pozneje.

V ljudsko šolo sem hodil v Ljubljano in nato še na realko. V šesti realki se mi je pa uprla kemija in sem sijajno padel. Veste, pa mi je bila kemija zelo všeč in zanimala me je, padel pa sem vkljub temu. Po lepi študentovski navadi sem bil trdno prepričan, da je kriv samo profesor. — To so bili tisti časi, ko sem se vneto ukvarjal z mislijo, da bi si naredil klavir. Poskušal sem najprej s citrami. Na desko sem navel strune in si naredil neke vrste glasbilo. Zdelo se mi je, da znam iz njega izvabljeni imenitne, očarljive glasove. To mi je dalo korajžo. Zato sem hotel izdelati še klavir. Ampak ni šlo. Moje želje so bile uresničene šele takrat, ko sem imel v svojem domu pravi, resnični klavir.

Iz prvih let mojega ljubljanskega šolanja se spominjam tudi stare stenske ure. Tako vidimo danes le še v kakšni stari kmečki izbi. Meni so od sile všeč. Prijazen obraz s številkami imajo in na čelu so narisane rdeče in rumene rože. Najbolj sta mi pa bili všeč dolgi verigi s črnima utežima. Spominjam se le še tega, da se je nekoč ura ustavila. Mogoče, da po moji zaslugi, ker sem preveč poizkušal, kako daleč se dajo potegniti uteži. Kakšno plačilo sem prejel, se ne spominjam več.

Po šesti realki sem že vedel, kaj hočem postati. Ker s klavirjem ni bilo nič, sem doma tako dolgo nadlegoval očeta in mater, da so me slednjič le pustili na Dunaj. Hotel sem biti slikar in sem se vpisal na slikarsko akademijo.

»Kakšne spomine pa hranite na tedanji Dunaj?«

»To vam je bilo čudovito mesto! Priznam pa, da so me bolj od predavanja na slikarski akademiji privlačevali lepi koncerti in opere. Malokateri koncert sem zamudil in v opernem gledališču sem bil stalen gost. V glasbi se mi je odprl povsem nov svet, poln čudovite, neizčrpne lepote in včasih sem od navdušenja kolebal ter se hotel posvetiti glasbi. Vendar sem vztrajal in skoraj celo leto pridno delal na akademiji. Proti koncu šolskega leta pa sem težko obolev in sem se moral vrniti v Ljubljano.

Nekaj mescev sem ostal doma in pohajal po ljubljanskem barju med zelenimi logi s temnim Krimom v ozadju. Zjutraj sem gazil še roso, zvečer pa posedal od vodi. Prelepo mi je bilo. Jeseni pa nisem šel več na Dunaj, ampak v Monakovo. Tam je imel slovenski slikar Ažbe svojo šolo. Pri njem smo se zbrali poleg tujcev Slovenci: Vesel, Jama, Lojze Šubic in jaz. Tistega leta, ko sem jaz prišel, je odšla iz Ažbetove slikarske šole Ivana Kobilica, znana slovenska slikarica.

Na spomlad pa me je spet zvabilo v Ljubljano. V okolici sva z Jamo poiskala krajev, kjer sva lahko nemoteno slikala. Največ mojih slik je v tistem času nastalo v Stranski vasi pri Dobrovi. Slikal sem neutrudljivo, dan za dnem, vsak dan z večjim navdušenjem in veseljem. Slikal sem breze v zgodnjem jutru, v megli, v poslednjih sončnih žarkih, pokrajino v jutranji rosi, pred nevihto, po dežju, v sončnem svitu, ob večernem soncu, ribnik v mraku, hišice v opoldanski svetlobi, debela v senci, razsvetljena jagneda, začetek jeseni in mnogo drugih. — Deset let sem živel med Monakovim in Ljubljano. Vsake pomladi me je zvabilo domov, na zimo pa sem se spet vrnil.«

»Takrat ste bili že znani in priznani v Ljubljani, kajne, mojster?«

»O, znan že, a s priznanjem ne gre pri nas tako gladko. Takrat, leta 1900., smo priredili prvo slovensko slikarsko razstavo. Važno se nam je zdelo predvsem to, da smo razstavljali sami slovenski slikarji. Razstavni prostori so bili v Mestnem domu. Poleg nas mlajših, Groharja, Jame, Vesela, Sternena, Žmitka, mene in kiparja Bernekerja, so razstavljali tudi starejši slikarji. V časopise so nam napisali lepe kritike, prodali pa nismo skoraj nič. Takrat je še v redki slovenski hiši visela slika slovenskega mojstra.

Po tej razstavi sem mnogo slikal na Hrvaškem in v okolici Škofje Loke. Nešteto slik gorenjske pokrajine v vseh dnevnih svetlobah in vremen-skih izpremembah sem napravil v tistem času. Čez dve leti smo v Narodnem domu spet priredili razstavo, to pot pa sami mladi. Sedaj pa nas je kritika žolčno nagnala s kozolčarji in špinačarji, češ da slikamo le kozolce in zelenje. Očem in občutju naših kritikov je ostala skrita in nema vsa lepota naše pokrajine, ki smo jo ujeli na platno v vsej njeni ubranosti in razkošni sočnosti. Ljubljana je

nas mlade odklonila. Vrnil sem se v Škofjo Loko, naslednjega leta pa me je slikar Peter Žmitek zvalil s seboj v Prago. Od tam pa sem šel kmalu na Dunaj in tu smo l. 1904. sami Slovenci priredili razstavo. Dunaj nas je lepo sprejel in pisali so nam ugodne kritike. Potem smo razstavljali Slovenci še v Krakovu in Varšavi na Poljskem, spet na Dunaju in nazadnje celo v Londonu in Rimu. L. 1907. so nas povabili Slovenci v Trst in tja je prišla kupovat slike tudi ljubljanska mestna občina. Pet let smo morali čakati in se uveljaviti v tujini, da so nas doma priznali,« je zaključil mojster s trpkim nasmehom. Oči so se mu stemnile, nemiren je segel po novi cigareti.

»Utrujeni ste, mojster. Mogoče bi končala za danes.«

»Ne, ne,« se je živahno smejal in odklonil z rokami, »dajva kar do kraja.«

»Mogoče mi poveste še to, kako ste zgradili Jakopičev paviljon, ki je še danes zatočišče naših slikarjev in kiparjev?«

Mojster je oživel: »Rad, rad vam povem. Ko sem videl, da počasi raste razumevanje za naše delo, se me je lotila neugnana želja, da bi naše ljudstvo videlo čim več lepih slik. Le na ta način raste smisel za lepoto, da jo uživaš pristno, nepotvorjeno iz prvega vira. Hotel sem, da bi bela Ljubljana priredila vsako leto vsaj eno slikarsko razstavo. Toda kje? V Narodnem domu so se prirejali veselice, v Mestni dom so se uselili gasilci. Pa sem napisal prošnjo na deželni odbor, naj mi dovolijo, da zgradim paviljon. Saj sam nisem imel denarja. A pomagali so mi sorodniki in tako je v l. 1908. zrasel v Tivoliju paviljon. Od takrat pa do vojne smo priredili v njem kakih 25 razstav. Zanimiva in važna se mi je zdela predvsem razstava vseh slikarskih del, kar jih je bilo do takrat ustvarjenih na Slovenskem.«

»Škoda, da Slovenci nismo imeli svoje slikarske šole in so si morali ter si morajo še naši mladi umetniki iskati uka le v tujini.«

Jakopiču so se živahno zasvetile oči in prekinil me je: »Jaz sem že l. 1907. ustanovil v Ljubljani privatno slikarsko šolo na svojem domu. Prvo leto mi je pomagal tudi Stern. Imel sem nekaj učencev, ki so mnogo obetali. Najbolj talentiranega Gustinčiča je ugonobila svetovna vojna. Ta je tudi v veliki meri prekinila moje delo. Vsa ta leta pa sem se zavzemal za ustanovitev narodne galerije, ki smo jo tudi res dobili.«

Mojster se je živahno razvnel. Pred njim so v vsej jasnosti vstajala prošla desetletja slovenskega življenja, ki mu je posvetil vse svoje moči in delo. Mnogo je slikal v tej dobi obrazov, pokrajin, ljudi in cvetic. V neprestanem delu mu je potekal čas. Pa je danes še ves mladosten, živahno zasleduje vse, kar se godi po svetu in pri nas. Pri vseh tegobah naših dni pa čvrsto verjame v lepo prihodnost, ki nam bo vzrasla.

Ko sem se mu zahvalila za prijazen sprejem in se poslovila, se je še okrenil: »In ne pozabite, povejte svojim mladim bralcem, kako je nad vse važno delati to, kar sam spoznaš za prav, ne hoditi za tujimi vzori. Povejte jim, da ne le talent, ampak predvsem odločna volja in vztrajno delo kažeta človeku pot. Kaplja kamen izvotli.«

»Pozdravljeni, mojster!«

Ves večer sem mislila na Jakopiča, mislila, kako bi vam napisala vse to, kar mi je povedal. Vem, da se mi ni posrečilo tako, kot bi rada. Vesela pa bom, če bo kdo med vami, ki to čitate, obiskal v četrtek ali nedeljo Narodno galerijo in si ogledal tam Jakopičeve slike. Videli boste tudi del slikarjev, ki sem vam jih omenila: Kobilice, Jame, Sternena, Groharja, Vesela in drugih. Mogoče boste dobili kdaj v roke Podbevškovo knjigo Monografijo o Jakopiču in spoznali tam kakih sto ponatisov Jakopičevih slik. Če greste kdaj mimo Jakopičevega paviljona, spomnite se našega velikega mojstra, ki je vse svoje življenjsko delo posvetil slikanju slovenske zemlje in njenega življenja. Ta dela bodo živela med nami v zvesti lepoti, dokler bo živel slovenski človek.

Mogoče imate na steni v svojem domu celo Jakopičevo sliko? To je lep zaklad! Jaz je nimam, pa bi jo zelo rada imela.

Gospod urednik vam je dal na prvo stran Jakopičevo sliko, lastni portret in pod njim je odliš lastnoročno napisanega stavka. Kajne, tudi vam je mojster na sliki všeč in vas zagotavljam, da je v resnici prav tak. Le da nosi na cesti širokokrajen klobuk in prav lahko ga boste spoznali v Zvezdi, kjer večkrat troši drobtinice globom.

Razum poslušaj, pamet spoznava, volja odloča.

Ah, ne govori toliko, rajši kaj malega povej.

V hudih dneh se najlaže spoznava vrednost človeka.

Poslušaj potrpežljivo vsakega, misli pa svoje.

Brez ljubezni ni življenja.

R. Jakopič

»ASTRON«

Ilustriral Fr. Mihelič

Peter Tement je bil vojni invalid. V vročih bojih ob Soči so mu granatni razstrelki izbili oči, tako da je popolnoma oslepel. Dvoje steklenih kroglic mu je nepremično čepelo v očesnih jamicah in zdelo se je, da Tement prav dobro vidi. Ali v resnici ga je obdajala noč. Črna noč brez konca in kraja. Zanj ni bilo več zlatega sonca ne srebrne lune z milijoni zvezdic ne pisanih livad in zelenih travnikov, zanj je obstajala le črna tema.

Ob samotni predmestni cesti si je postavil leseno kolibico in v njej namestil trafiko. Mnogo se je moral vaditi, preden si je tip tako izvežbal, da je lahko brez skrbi izbiral tobačno robo ter jo nudil kupcem. Skromno kosilo je dobival pri sosedih, spal pa je kar v trafiki. Tako je preživel Peter Tement nekaj let.

Nekega dne pa se ustavi pred njegovo trafiko siromašen deček z mladim psičkom v naročju.

»Gospod, ali ne bi hoteli tega psička?« ga ponudi Petru, »mlad volčjak je. Poceni vam ga dam.«

Že je hotel Peter napoditi vsiljivega poba, a nazadnje si le premisli. Spretno poišče nekaj drobiža ter ga izroči dečku.

Nežno kakor otroka vzame psa v naročje ter ga prične božati. V predalčku poišče košček kruha in slanine in z novokupljenim psom sta si bila namah prijatelja.

»Imena še najbrže nimaš,« mu prijazno besediči Peter ter mu tipa smrček. Dolgo ugiba in izbira razna imena, nazadnje se

spomni, da so imeli pri njegovi četi psa Astrona, ki jih je leta in leta spremljal v bojih in pohodih, dokler ga ni pogodila sovražna krogla.

»Vsa četa je imela takrat solzne oči,« govori Peter psičku v naročju. »Njemu v spomin se boš imenoval tudi ti Astron.«

Tako je dobil mladi volčjak svoje ime in dom. Svoje mlade dni je preživel, kakor jih pač preživlja pasji rod. Motovilil je Petru pod nogami ter ga kaj rad vlačil za čevljev in za hlačnice. Včasih je pobasal svojo prazno skledo ter jo zavlekel na sredino ceste, kar je dalo ubogemu Petru precej truda in skrbi, preden jo je s palico dotikal in pobral. Nekoč pa se je zgodila nesreča. Astron je spet privlekel svojo skledo na cesto. Parkrat jo je prekobilil s tačko, nato pa je mirno legel v senco ter poredno opazoval Petra, kako jo išče. V tem pa privozi mimo tovorni avto, poln premoga in nesreča je hotela, da so šla kolesa ravno preko Astronove skleda.

Dasi je bil Astron še mlad in neumen, je v svoji pasji pameti vendarle doumel, da z njegovo skledo nekaj ni v redu. Parkrat jo je povohal in nejevoljno pokimal z glavo, nato pa je uprl svoje oči v Petra, ki je neprestano tipal s palico ter govoril:

»Astron, kje imaš skledo?«

Astron je že davno spoznal, da njegov gospodar ni tak, kakor so drugi ljudje. Sicer ni vedel, da so Petrove oči steklene, a slutil je že od početka, da nekaj z njimi ni prav. Včasih se mu je že kar smešno zdelo, kako nerodno išče Peter njegovo skledo, ko je vendar vidna daleč naokoli. Ali danes je pričel

Astron razumevati, zakaj ne gre gospodar kar naravnost k skledi, ampak tipa sem ter tja in se ji le po ovinkih približuje. Postajalo mu je jasno, da ta posel za Petra ni igrača in zabava, ampak da se trudi in muči. Nekam sram ga je postalo in povedil je svoje bistro oči. Tedaj pritipa

Peter do njegove sklede.

»O ti kujon ti,« ga kara, ko spozna, da je skleda za nič. »Le iz česa pa boš sedaj jedel, kaj?«

Tedaj je Astron vse razumel. S povešenim repom je stopical poleg Petra h kolibi in nič več ni bil mlad nagajiv kužek. Mirno je počenil za vrata in ponovno uprl svoje oči v gospodarja. Steklene oči so zrle nekam v daljavo in za te se Astron ni brigal več. Te mu ne povedo ničesar, saj so mrtve. Obrnil je pozornost na Petrove roke. Dobro je videl Astron, kako so Petrovi prsti drseli po tem in onem predmetu, kako je pretipal vse predale ter naposled vzel nekaj drobiža in stopil na cesto.

»Astron, pojdi z menoj, greva po novo skledo!« je ljubeznivo dejal psu ter zaklenil za seboj vrata.

Kakor skesan grešnik je taval Astron za njim. Težko mu je bilo, ko je opazil, kako si z muko išče Peter pot ter s palico neprestano tipa ob tla. Tedaj šine Astronu v mlado glavico misel, da bi mu pomagal. Skočil je naprej ter zalajal, čez za mojim glasom hodi.

»Tako je prav, Astron,« ga je pohvalil Peter.

Ali Astronu se še niti sanjalo ni, kako je bitju, ki ničesar ne vidi. In tudi Peter Tement se je preveč zanesel na svojega mladega psa.

Obesil si je palico na podlaket ter jo brezbrizno meril za Astornovim bevskanjem. V tem je prečkal Astron jarek, ki zanj sploh ni bil nobena ovira. Toda ubogi Peter je zadel z nogo v praznino ter telebnil po tleh, kakor je bil dolg in širok.

»Slab vodnik si, Astron,« je stopical Peter in se s težavo pobiral. Astronu je bilo hudo pri srcu. Prevohal je večkrat zaporedoma jarek in cesto. Zdelo se je, da se je naposled vendarle uveril, zakaj da je njegov gospodar padel. Zamišljeno je stopical poleg Petra, ki je sedaj zopet s pridom uporabljaj palico. Astron si je zaman belil glavo, kako bi v bodoče preprečil take in enake nesreče. S trupom se je naravnost tiščal Petrovih nog, da bi mu tako dokazal, kako ga čuva.

Na prvem križišču Peter obstoji ter tipa k vhodu v trgovino. Z velikim zanimanjem je Astron opazoval vse njegove kretnje. Posebno ga je zanimalo, kako je Peter prekoračil stopnico za stopnico ter naposled prišel v trgovino. Kupil je novo skledo za psa in še nekaj drobnarij.

»Samo, da mi je ne nosiš več na cesto,« poučuje nazaj grede Astrona ter mu kaže novo skledo. Zdelo se je, da ga je Astron razumel, ali se je vsaj delal tako. Toda že naslednji dan jo je zopet zavlekel na ceto. Ali kakor da se je česa domislil, jo mahoma pograbi ter zanese nazaj v trafiko. Od tistih dob ni več Astron vlačil svoje sklede na cesto.

Od kupcev, ki so prihajali v trafiko, si je vsakega natančno ogledal ter ga povohal. Nema lokrat je kateremu pokazal ostre zobe, če ga je hotel pobožati. Prilizovanj ni maral. Še celo sosedi Bidovčevi Neži, ki je prinašala Petru kosilo, ni bil naklonjen. Mogoče, da je razumel, ko je nekoč dejala:

»Le čemu še rediš tega psa, Peter? Raje bi si nabavil kako prase. Imel bi več koristi.«

Peter ni takrat odvrnil. Ko pa je Neža odšla, je poklical Astrona k sebi ter ga pobožal. Da ni bil Peter slep, bi bil takrat videl, kako milo so ga pogledale zveste Astronove oči.

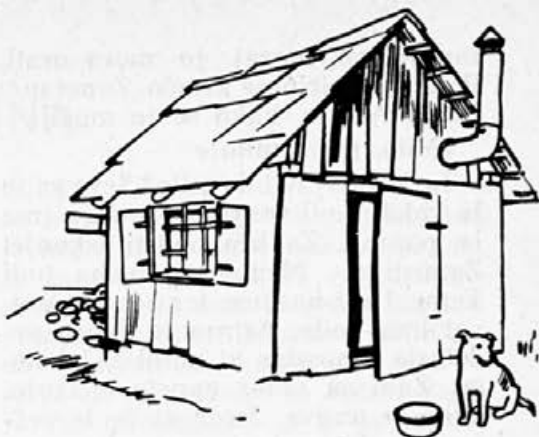
Od takrat se je Astron neprestano trudil, kako da bi še bolj ustregel svojemu gospodarju. Vneto je sledil vsakemu njegovemu gibu ter si prizadeval vtisniti si v spomin, kaj in kdaj rabi Peter to in ono. Posebno zjutraj pri oblačenju mu je hotel biti pri roki. Toda njegovi mladi možgani še niso mogli razumeti vseh človeških navad in potreb. Tako je med drugim spravil čevlje v škatlo za srajce, Petru pa ponudil copate. Drugič mu je zopet prinesel po eno copato in en čevljev, Nekoč zdrkne Petru z dlani kovanec ter se skotali pod omaro.

»Išči, išči, Astron!« uči Peter psa ter mu s prstom kaže po tleh. Astron ga takoj uboga. Vneto išče po vsej trafiki in naposled privleče pred Petra prazno škatlico za vžigalice.

»Ni prav,« ga poučuje Peter, »išči, išči!« Astron je zopet preteknil vse kote. Privlekel je pred gospodarja razne papirje in cunje, polena in celo dva žepna robca, a denarja pa ne. Toda Peter ni odnehal.

»Išči, išči!« mu je ukazoval venomer. Astron je postal pri svojem delu tako vnet, da ga je že kuhala vročina. Daleč mu je molel jezik iz gobca, ko je ponovno vohal in vlačil razno ropotijo pred gospodarja. Ali Peter še ni bil zadovoljen. Vedno še goni svoj »Išči, išči!«

Sedaj so Astronove oči temeljito pregledale vsa tla. Res, pod omaro se sveti novec. Toda kako do njega? Astron poskuša s tačko, ali s tem porine denar še dalje nazaj. Ves je obupan. Ne ve si več pomagati, pa prične lajati. Neprestano cvili pod omaro in se ne gane od nje. Peter ga razume. Parkrat ga

pogladi po baržunasti dlaki, nato se spusti na kolena ter prične z roko brodit pod omaro. Kmalu otipa denar in Astron je ves navdušen. Povzpел se mu je na prsi in od veselja lajal in cvilil. Ves je bil iz sebe in ni vedel, kako bi se postavil. Pač pa je prav dobro vedel, da je on tisti, ki je našel denar.

Kmalu nato pa ga je spet polomil. Ko se hoče Peter nekega jutra umiti, ne najde mila poleg umivalnika. Prejšnji dan ga je namreč položil na okno, kar pa je pozabil. Astron hitro opazi, da Peter nekaj išče ter se takoj ponudi v pomoč.

»Milo išči, Astron, milo!« ga uči Peter, toda vrli Astron za milega Boga ni vedel, kaj bi naj bilo milo. Zopet je preteknil vse kote, a pri tem je skrbno pazil, da ni privlekel pred gospodarja kaj takega, kar je zadnjič. Dobro mu je lebdel pred očmi srebrnkast novec, zato se je spravil sedaj samo na svetle predmete. Denarja sicer ni bilo na tleh, pač pa opazi na polici svetlo žlico, hop! že jo ima v gobcu ter jo vesel nese Tementu.

»Milo išči, Astron, milo!« ga zavrne gospodar ter mu odvzame žlico. Ničesar si ni Astron bolj želel, kakor da bi imel vsaj vonj od tega, kar želi Tement. Pustil je svetle reči pri miru ter se spravil nad zaboj za čiščenje čevljev. Pograbil je črno pasto ter jo ponudil Petru. Ni

zadovoljen, nazaj jo mora nesti. Potem mu prinese krtačo. Zopet nič. Ubogi Astron, kako se je mučil!

»Milo, milo, milo!«

Le kaj naj bi bilo milo? Seve ga je že videl. Tudi vonjal ga je že, a ime je pozabil. Za hip opusti iskanje. Zamisli se. Medtem preneha tudi Tement z iskanjem ter se gre umivati brez mila. Astron je dobro vedel, da gospodar ni našel zaželenega. Zato ga sedaj napeto opazuje, kako se umiva. Sicer ga je že večkrat, a danes je temu posvetil še posebno pažnjo. Nobena kretanja mu ni ušla in kmalu je pričel primerjati današnje umivanje s prejšnjimi. In je hitro pogodil, da je imel Peter po navadi nekaj

rumenega v roki, ki se je penilo. Danes tega nima. Takoj mu je bilo jasno. Znova švigne pokonci, v drobci minute mu prelete oči vso trafiko. Hej, na oknu je nekaj takega! Z bliskovito hitrostjo švigne na okno in hip nato že tišči v Petrovo roko toli zaželeno milo.

»Ti moj ljubi, dobri Astron!« ga pohvali ves ganjen Peter ter ga objema z mokrimi rokami.

Tako je Astron srečno prestal začetne težave učenosti. Z vsakim dnem se je izpopolnjeval, uril si spomin in orientacijo, z vonjem določal in zaznaval posamezne predmete in ljudi. Ko je minilo leto in dan, se je razvil v krasnega volčjaka.

V. WINKLER:

TINEK BRATI SE UČI

*DOM NAŠ — naša topla streha,
rože v oknih, smeh, pomlad ...
Ob ograji cvetja leha.
Tja se hodimo igrat.*

*ZEMLJA — vonj po sveži brazdi,
mimo pota in vsevprek,
kjer prepevajo škrjančki.
Mi za njimi gremo v breg.*

*ČLOVEK — to sva ti in jaz,
vsi, ki bomo šli v zemljo.
V znoju kopljemo obraz,
v pesmi hvalimo nebo.*

UKRADENA DOLINA

Ilustriral Niko Pirnat

Pognali so šepastega vruga iz pekla, češ da ni dosti prida, da ne napravi nikoli nič posebnega. Lucifer je bil že hudo jezen, zaropotal je z vilami in jih vrgel po tleh, pisarji so zaškripali z zobmi, bolj oddaljeni vrugi so jezno zacepetali z nogami.

Šepasti vrug je ravno še o pravem času poskočil, da se mu ni zaplela med noge težka železna vrv, ki so jo spustili iz največjega ognja. Zaletel se je v peklenška vrata, odprla so se mu na stežaj, in v naslednjem trenutku je bil pred peklom. Mrzel veter je butnil vanj, obstal je v široki in pusti kamnitni puščavi. Oddahnil se je za trenutek, nato je sedel na enega izmed kamnov in začel premišljevati. Prav za prav je gospodar res lahko jezen. Česar se je še lotil, vse je pokvaril. Toda zdaj mora biti konec neumnosti. Zadosti je star, spametovati

se mora. Napraviti mora nekaj posebnega, nekaj tako imenitnega, da ga bo peklenški rod še dolgo, dolgo občudoval, da bodo dogodek zapisali pisarji v bukve z železnimi platnicami. Popravljal si je obleko, osnažil si jo je in se odpravil po svetu. Hodil je kar tjavdan, bil je že po naravi precej brezbrizen, ko bo čas, mu bo že prišla dobra misel, je presodil. Polagoma je celo pozabil na pekel, na Luciferja in tovariše, na vse neprijetnosti, veselil se je toplega sonca, zelenega polja in lepe pomladi. Šele pod večer se je spomnil na delo. Zdaj bi se bilo treba vrniti, bilo ga je nekoliko strah bližajoče se noči. Ustavil se je na visokem hribu in pogledal čez dolino. Da, pod hribom se je razprostirala res lepa dolina, vsepovsod cvetje, široka polja, rodovitni travniki, v bregovih vinogradi. Šepasti vrug je sedel na samotno skalo in mlaskal z jezikom. Kaj vse so že drugi prinesli v pekel, dragocenosti, čudovite umetnine, on pa še nič takega. Majal je z glavo, oziral se je po svetu, ki ga je zlatilo zahajajoče sonce, naposled so se mu zasvetile oči, domislil se je. Da, kaj takega ni prišlo še nikomur na pamet. Pljunil je v roke in stekel v dolino, privzdignil je zemljo na enem koncu, privz-

dignil in zavihal na drugem, kakor bi bila dolina pisana ruta, zavezal je vse štiri kraje in si vrgel breme čez rame kakor ciganka veliko culo. Vragi so namreč čudovito močni, pol sveta obrnejo z enim samim sunkom.

»Če jim prinesem tako lepo dolino, bodo vsi veseli,« je premišljeval. »Takole za spremembo bodo radi legli v travo. V peklu je včasih le prevroče.«

Dolina je pa bila težka. Bal se je, da bi jo pretrgal, če bi jo vlekel kar po tleh, zato se je napenjal in sopihal

po hribu. Na vrhu se je ozrl. Kjer je bila poprej dolina, je zijalo zdaj pusto kamenje.

»Eh,« si je mislil vrag, »ljudje so pridni. Sčasoma bodo že popravili to zaplato. Tudi veter bo opravil svoje in zamašil luknjo.«

Pot do pekla je bila huda. Počivati ni mogel, pa tudi mrak je bil že legel na zemljo, le s težavo je našel pot. Ko je potrkal na peklena vrata, ga je vratar začudeno pogledal.

»Kaj vendar prinašaš?«

»Zeleno dolino sem ukradel,« je dejal šepasti vrag važno. »To je bilo že preneumno, da nismo imeli v peklu nič poštene zemlje. Zdaj bomo imeli vsaj nekoliko zelenja. Nemara bomo gojili tudi žito in zelje. Dobro bi bilo, če bi znali tudi kmetovati...«

Vratar se je prijel za trebuh in se začel neznansko krohotati. Šepasti vrag ga je osupel gledal, bremena pa ni spustil na tla. Ko so slišali smeh, so prišli še drugi vragi. Tudi oni so se zakrohotali in oči so se jim zasolžile od smeha. Ne, solate pa že ne bodo gojili! To je delo za kakega nerodnega kmeta, ne pa zanje! Smeh je rasel, lezel je od gručice do gručice, naposled ga je opazil tudi Lucifer. Ko mu ni mogel nihče prav pojasniti, čemu se smejejo, je prilezel še on k vratom. Šepasti vrag je še zmeraj držal na hrbtu breme in krmežljivo gledal režeče se obraze.

Lucifer je zakričal nadenj:

»To si prinesel? Kaj ti pride na pamet! Dušo, dušo bi ujel, ne pa zaplato zemlje! Zdaj je pa dosti neumnosti! Kar precej se obrni in odnesi Zeleno dolino, kamor hočeš! Kar v nebеса jo odnesi! Pri nas je ne moremo spraviti!«

Šepasti vrag je obupno pogledal tovariše, toda nihče se ga ni usmilil. Nehali so se mu smejati in so mu začeli kimati, naj čimprej odide. Nekoliko je zastokal, težko je vzdihnil in odšel iz pekla. Do nebes je dolga pot in že itak je bil zelo truden. Le približno je vedel, v kateri smeri stanuje Bog s svetniki, dvakrat, trikrat je zašel in moral kolovratiti kar povprek po kamenju in grmovju. Potem je našel ozko stezico in kmalu je ugle dal tudi nebeška vrata in se razveselil. Pospešil je korak, toda še preden je potrkal, se je odprla v vratih tesna lina, skozi njo je pogledal bradat obraz in neprijazno vprašal:

»Kaj bi rad?«

»Zeleno dolino sem prinesel,« je razložil vrag in skušal odložiti breme.

»Počakaj, ne odkladaj, saj sem rek, da nič ne kupimo, nimamo denarja. Kar naprej pojdi! Bog ve, kje si jo ukradel! In smrdiš, po žveplu smrdiš!«

»Saj ne prodajam, podarim jo. Le-pa dolina, nič kako rodovitna, za paš-

nike in njive, tudi gozda ima precej,« se je bahal vrag in težko sopel.

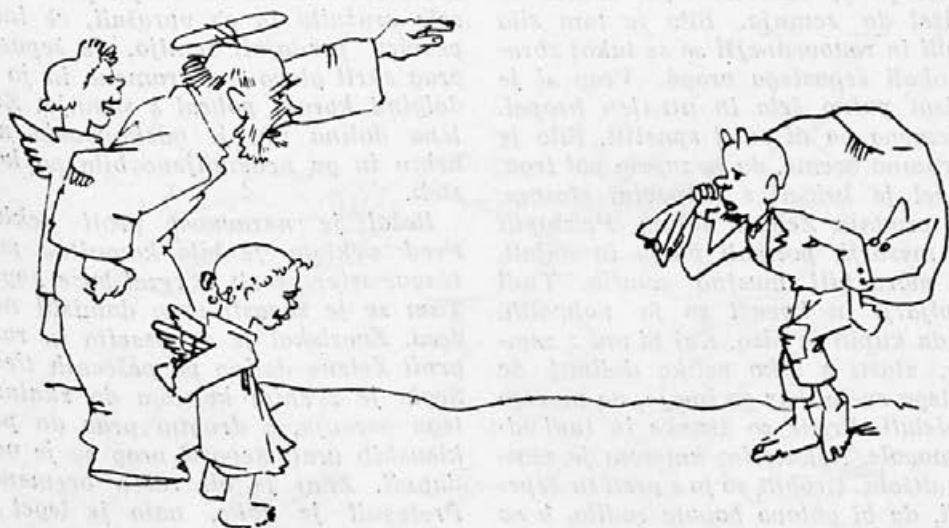
Sveti Peter ga je nezaupno ogledoval, meril s sivimi očmi težko breme, nato je zaklical: »Počakaj!« Zaprl je lino in hitel pravit nebeščanom o čudnem kramarju pred vrati. Šepasti vrag je čakal dolgo, dolgo, hrbet ga je bolel, roke so ga pekle. Najrajši bi izpustil Zeleno dolino pred vrata in zbežal. Toda bal se je, da bi se moral še enkrat vrniti. Strmel je v vrata in se potil od strahu in utrujenosti. Naposled so se vrata odprla, na prag je stopil sveti Peter. Radovedni angelci so kukali izza njega. Sveti Peter je srdito zakričal in požugal šepastemu vragu:

»Le čakaj! Ukradel si jo in zdaj jo ponujaš nam! Nesi jo tja, kjer si jo vzel! Misliš, da ne vemo? Vse vemo! Kar precej se odpravi, drugače te poškrpimo z blagoslovljeno vodo!«

Ko je šepasti vrag čul o blagoslovljeni vodi, je povetil glavo in še bolj sključil hrbet. Obrnil se je, niti pozdravil ni, ucvrl jo je po bregu, da se je pokadilo za njim in zasmrdelo po žveplu. Angelci so zakašljali in se zahihitali. Sveti Peter je pa siten zapiral vrata in javkal, da bo treba nebesa prezračiti.

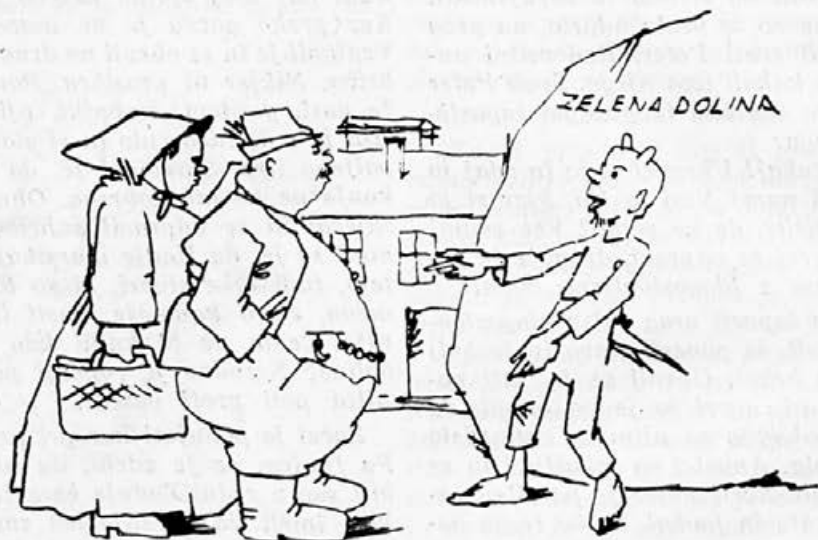
Šepasti vrag se je mučil čez bregove in klet. Odločil se je, da ponese Zeleno dolino na njeno mesto, da jo vrne deželi, kjer jo je bil ukradel. Lezel je čez hribe, kraji so se mu dozdevali zmeraj bolj znani, naposled se je ustavil na samotni skali vrhu gore in presenečen pogledal navzdol. Kjer je bil zadnjič ukradel Zeleno dolino, se je razprostiral zdaj gozd, lep smrekov gozd. Začuden si je pomel oči. Da, prav zares, lep smrekov gozd. Kam naj zdaj spravi Zeleno dolino? Kar preko gozda je ne more vreči. Vzdignil je in se obrnil na drugo stran hriba. Nikjer ni prostora. Povsod so že vasi, gozdovi, travniki, njive. Tiščal je z desnico culo in si gladil razpaljeno lice. Sprevidel je, da od čakanja ne bo nič dobrega. Obupno je zaječal in se odpravil s hriba. Spomnil se je, da ljudje marsikaj kupujejo, tudi take stvari, ki so brez pomena, staro kamenje, kosti in suhe rože. Čemu ne bi kupil kdo Zelene doline? Nerodno je ropotal po kamnitni poti proti vasem.

Začel je ponujati kar pri prvi hiši. Pa ljudem se je zdelo, da ne more biti vse v redu. Zadnje čase že sploh niso imeli do krošnjarjev zaupanja, do tegale pa še najmanj. Pokrižali

so se. Ta mora biti poseben človek, da nosi Zeleno dolino s seboj. Kupiti je pa niso marali. Bilo mu je neprijetno. Nekateri zgovornejši in drznejši so mu pomežikovali, kakor bi hoteli reči, da vedo, kaj ga je doletelo. Svetovali so mu, naj gre na kak semenj. Tam so ljudje zmeraj dobre volje, mogoče bo kateri kupil in še dobro plačal. Tudi šepasti vrag je bil takega mnenja. Na semnju se zlahka proda tudi slaba roba.

skomizgali z rameni. Denarja niso imeli in tudi prostora bi bilo treba, precejšnjega prostora, če bi jo hoteli razgrniti. Vsake vrste ljudje so prihajali k šepastemu vragu. Nekateri so se takoj vrnili, zasmrdelo jim je po žveplu, drugi so se začeli pogajati. Šepasti vrag je kričal, da se mu je osušilo grlo, naposled je hotel dati celo Zeleno dolino za en sam zlat cekin. Zdaj so se pa sploh obrnili od njega. Stvar, ki je tako poceni, ne more biti

Sel je od vasi do vasi, dokler ni prišel do semnja. Bilo je tam sila ljudi in radovednejši so se takoj zbrali okoli šepastega vraga. Vrag si je brisal potno čelo in utrujen hropel. Breme pa ni smel spustiti. Bilo je ogromno breme, da je zaprlo pol trga. Začel je kričati s hripavim glasom, da prodaja Zeleno dolino. Pristopili so mesarji, potipali blago in dejali, da mora biti mastna zemlja. Tudi čevljarji in kovači so jo pohvalili. Toda kupili je niso. Kaj bi oni z zemljo, zlasti s tako veliko dolino! Še tistega sveta, kar ga imajo, ne morejo obdelati. Prišle so ženske in tudi odkimavale. Nekaterim kmetom je zemlja dišala. Drobili so jo s prsti in šepetali, da bi gotovo bogato rodila, a so

dosti vredna. Ko so se pa približali celo orožniki in ga vprašali, če ima pravico prodajati zemljo, je šepasti vrag skril glavo med ramena in jo z dolgimi koraki pobral s semnja. Zeleno dolina mu je odskakovala na hrbtu in ga neusmiljeno bila po kosteh.

Bežal je naravnost proti peklu. Pred peklom je bila kamnitna puščava, oster pesek je rezal boste noge. Tam se je šepasti vrag domislil nečesa. Zavriskal je od veselja in razgrnil Zeleno dolino po peščenih tleh. Segla je z enim koncem do skalnatega gorovja, z drugim prav do peklenjskih vrat. Šepasti vrag se je oddahnil. Zdaj je bil rešen breme. Pretegnil je roke, nato je legel v

mehko travo in se odpočil. Ko so se mu razbolela pleča nekoliko ohladila, jo je mahnil v pekel.

»Kam si odnesel Zeleno dolino?« so dejali vrage.

»Razgrnil sem je pred peklom,« jim je veselo pomežiknil. »Samo gospodarju ni treba praviti.«

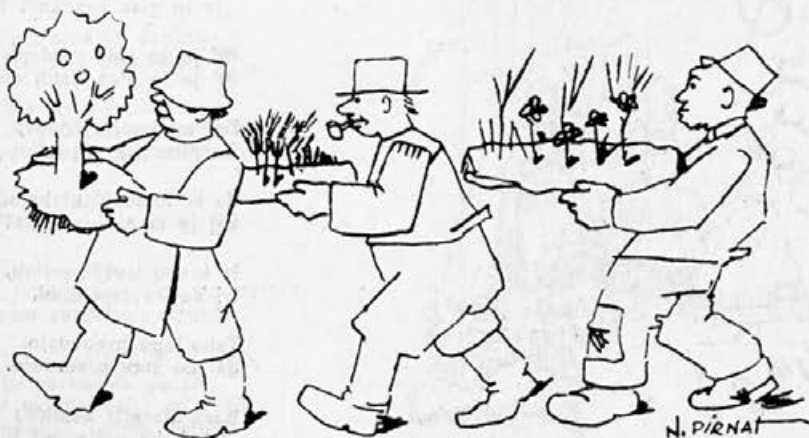
Vrabi so se razveselili. Poslej je bilo v peklu vse drugače. Kadar je bil Lucifer slabe volje in je treskal z ognjenimi strelami po dvoranah, so se vrabi izgubili iz pekla in polegali v travi Zelene doline. Prekucevali so se, spali in počivali, kadar je bilo največ dela. Tako dobro jim je dela mehka trava. Spočetka so bili le mlajši tako drzni, kasneje so prišli tudi stari polegati v travo. Lucifer se je nekaj časa čudil, kam mu vsi izginjajo. Napravil je lepega dne obhod po peklu in našel, da so peklena vrata na stežaj odprta. Pokukal je skozi nje in ugledal svoje podložnike, ki so ležali v travi in se radovali svetlega sonca. Kaj takega! Takoj je dal poklicati šepastega vrage in ga ozmerjal. Kaj si vendar misli! Kdaj je še bilo v peklu tako? Takoj naj odnese Zeleno dolino kamor hoče!

Vrabi so se poparjeni splazili mimo gospodarja v pekel, šepasti je pa s težkim srcem vzdignil vse štiri konce Zelene doline, napravil culo in odšel

izpred pekla. Šel je dvakrat, trikrat preko sveta, vsi so že imeli zadosti zemlje, kralji in cesarji so se je branili, revežem je pa manjkalo denarja. Ko je bilo vragu vsega že odveč, je sedel na velikem trgu na tla, razgrnil Zeleno dolino, vzel škarje, razrezal dolino na kose kot platno ter jih razdajal mimoidočim. Ta je vzel košček z drevesom, drugi njivico, tretji travnik, skoraj stepli so se. Prišli so policaji, a niso mogli nič opraviti, zakaj šepasti vrag jo je bil že pobrisal proti peklu. Dolgo vrsto let je bila zato na svetu zmeda, niso vedeli, kam bi z zemljo. Počasi se je pa vse zravnilo, zamašili so jarke in prepade in ljudje so se potolažili.

Šepastega vrage pa ni bilo več iz pekla.

MARIJA VOGELNIKOVA:

KRESNICE

Narodna iz Podgorjan v Rožu

Device tri kresujejo,
na sred vasi kres netijo,

in prav lepo prepevajo:
„Bog daj ti dro, o j kraljič mlad!“

Tako lepo prepevajo,
da se je daleč slišalo,
daleč v deveto deželó.

Kaj mladi kraljič govori:
„Je to glas žegnanih zvonov?“

Al' je to glas predrobnih ptic
Al' je to glas čistih devic?

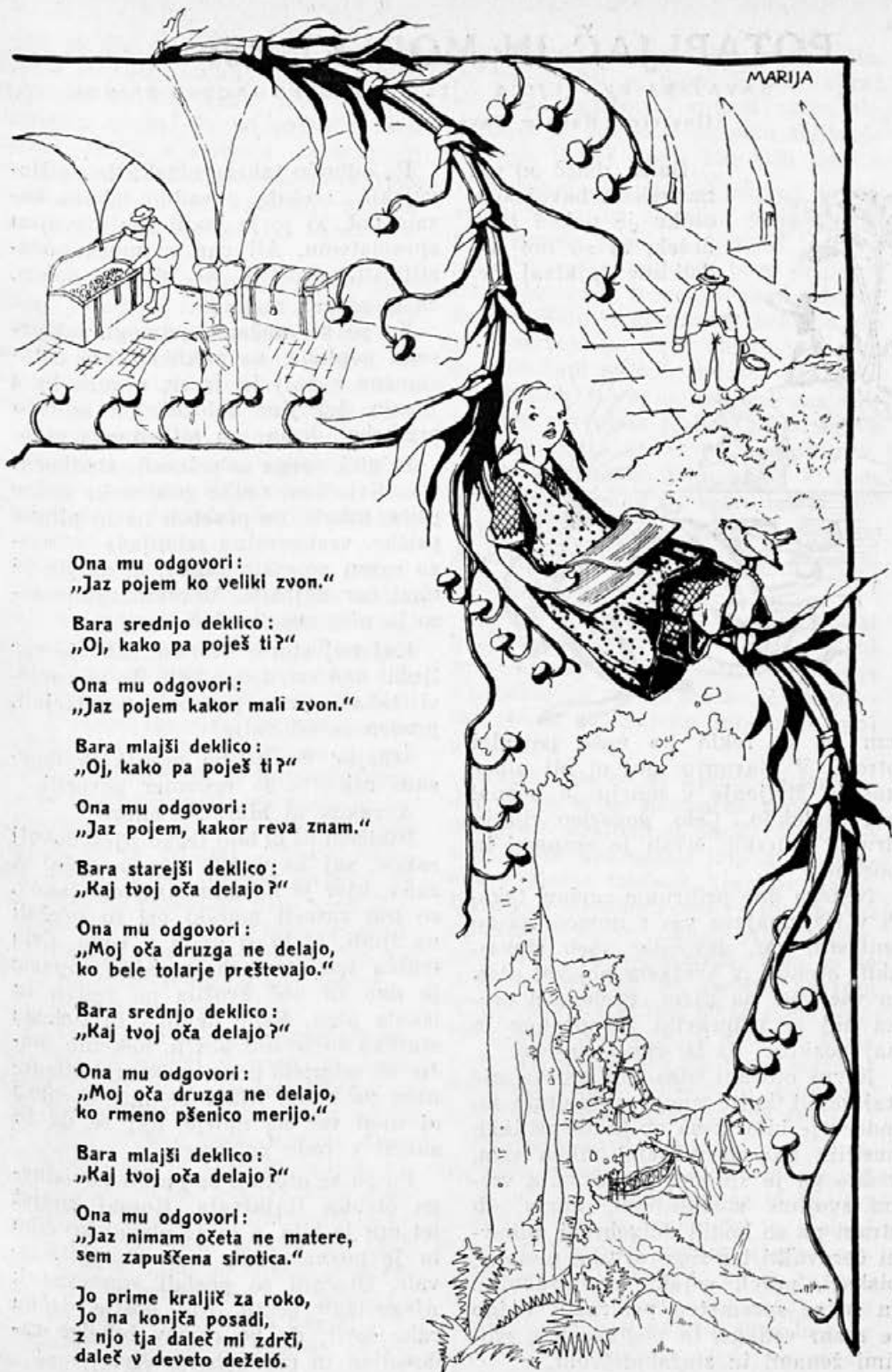
Daj mi konjča čilega,
Da hitro tja pojezdím ga,

da le tó še videl bom,
kaj je ta prelepi glas!“

H kresu kraljič prileti,
tri device tam dobi.

Tako lepo prepevajo,
da mu srce premotljo.

Bara starejši deklíco:
„Oj, kako kaj poješ ti?“

Ona mu odgovori:
„Jaz pojem ko veliki zvon.“

Bara srednjo deklico:
„Oj, kako pa poješ ti?“

Ona mu odgovori:
„Jaz pojem kakor mali zvon.“

Bara mlajši deklico:
„Oj, kako pa poješ ti?“

Ona mu odgovori:
„Jaz pojem, kakor reva znam.“

Bara starejši deklico:
„Kaj tvoj oča delajo?“

Ona mu odgovori:
„Moj oča družga ne delajo,
ko bele tolarje preštevajo.“

Bara srednjo deklico:
„Kaj tvoj oča delajo?“

Ona mu odgovori:
„Moj oča družga ne delajo,
ko rmeno pšenico merijo.“

Bara mlajši deklico:
„Kaj tvoj oča delajo?“

Ona mu odgovori:
„Jaz nimam očeta ne matere,
sem zapuščena sirotica.“

Jo prime kraljič za roko,
Jo na konjča posadi,
z njo tja daleč mi zdrči,
daleč v deveto deželó.

POTAPLJAČ IN MORSKI PSI

HAVAJSKA PRAVLJICA — IZ JACK LONDONOVIH SPISOV

Ilustriral Maksim Gaspari

Daleč, daleč od tod na nekem havajskem otoku je nekoč živel deček, ki so mu nadelo ime Hajkivaj. Te-

mu bi se reklo po naše povodni otrok. V plavanju mu ni bil nihče kos in življenje v morju je poznal kot malokdo. Celo govorico rib in drugih morskih živali je razumel in poznal.

Nekega dne prihrume carjevi tekači v Hajkivajevo vas z novico, da bo milostni car, gospodar vseh Havajskih otokov, v kratkem obiskal otok in vse vasi na njem. Prebivalci otoka naj se pripravijo za sprejem in naj poskrbe, da bo car pogoščen.

Revni otočani niso bili obiska nič kaj veseli, kajti mnogo nenasitnih želodcev je bilo treba ob takih prilikah nasititi. Car ni prihajal nikoli sam, vedno ga je spremljala carica z vsemi svojimi služkinjami, carju ob strani pa so hodili dolgobradi duhovni čarovniki ter zagovorniki, plesalci, piskači, pevci, vojaki in služabniki. In so se spremstvu pridružili vedno še razni velikaši in poglavarji s svojimi ženami in služabništvom.

Po odhodu takega obiska je na Havajskih otokih navadno lakota kazala pot, ki jo je hodil car s svojim spremstvom. Ali car se mora počastiti in pogostiti. Ne bi bilo dobro, če bi se car razhudil.

Ko so se otočani opomogli od prvega poplaha, so poklicali vse delozmožne s polj in jezer, z gora in z morja, ter jim naložili, da morajo priskrbeti hrane za milostnega cara.

In glej, vsega so prinesli: sladkorni trs, divjačino, redke gozdne in vodne ptice, mlade, na poseben način pitane psičke, vsakovrstno zelenjavo — vsega razen morskih rakov, ki pa jih je imel car najrajši. Morskih rakov niso in niso mogli ribiči ujeti.

Kaj naj store? Morske rake je car ljubil nad vse druge jedi. To so carjevi tekači prav posebno poudarjali, preden so šli dalje!

»Glejte, da ne bo manjkalo morskih rakov!« so venomer govorili.

A rakov ni bilo! Ne enega!

Ribičem ne bi bilo težko ujeti dovolj rakov, saj so vedeli, kje se drže! A zaliv, kjer je na dnu mrgolelo rakov, so bili zavzeli morski psi in prežali na ljudi, ki bi si upali v vodo. Cela truma teh strašnih morskih roparic je dan in noč krožila po zalivu in iskala plen. Neko deklico in nekega starčka so že bili požrli, nekemu možu so odgrizli nogo, nekemu mladenci pa roko. Nihče se niti v čolnu ni upal več na morje, kaj še da bi skočil v vodo po rake.

Pa so se otočani spomnili povodnega otroka Hajkivaja. Komaj enajst let mu je bilo, a je že plaval ko riba in je poznal jezik vseh morskih živali. Otočani so poslali starešine k njegovemu očetu. Naj pošlje dečka rake lovit, da bo carjev želoдец zadovoljen in car dobre volje.

Ko je oče privolil, so koj raznesli novico po vsem otoku: čudežni otrok Hajkivaj bo šel rake lovit v kljub morskim psom! In so prišli z vseh strani ribiči s svojimi ženami in otroci, prišli so tudi starešine vseh vasi na otoku ter zasedli prostor okrog skale, s katere bo skočil čudežni otrok v vodo.

Ko so bili vsi zbrani, je prišel Hajkivaj, stopil na rob skale in pogledal v vodo. Voda je bila čista, površina morja mirna. Hajkivajeve bistre oči so prodrle z lahkoto do dna. Polno rakov je migotalo po morskem dnu.

A tam okrog je oprezal tudi velik morski pes. S svojimi mačjimi očmi je kmalu zagledal Hajkivaja na skali. Komaj ga je zagledal, že je vzkliknil v svojem jeziku:

»Sveže meso, sveže meso!«

Tako opozarjajo morski psi vedno drug drugega. Zato so tako strašni! Ko zaslišijo opozorilo, prihrume z vseh strani in žrtev jim ne more uiti. Tudi tokrat so morski psi zaslišali klic svojega tovariša. Nemudoma so se mu odzvali. Priplavali so z vseh strani in kmalu jih je bilo štirideset. Vsi so imeli oči uprte na skalo in govorili so si: »Jedeta, jedeta, kako slasten bo ta grizljaj! Mlado človeško meso! Brez slanega okusa! Ta kos mesa bo razveselil naša srca. Kar sam se bo raztopil v naših želodcih, njegova sladkost se bo razlezla po naših žilah in splavala po naši krvi.«

In še to so si povedali:

»Prišel je, da si nalovi morskih rakov. Ko bo skočil v vodo, ga bodo zgrabili naši zobje. To bo slaščica za naše želodce! Meso tega dečka ne bo tako, kot je bilo meso tistega starčka, ki je bilo že trdo in presušeno. Tudi ne bo tako, kot je bila roka mladeniča, ki je bila žilava in mišičasta. Telesce tega otroka je tako mehko, da se nam bo stopilo v žrelu, še preden bo zdrsnilo v naš želodec.«

Potem so izdelali bojni načrt:

»Ko bo deček skočil v vodo, se bo mo vsi hkrati pognali tja, kjer bo

zaplusnilo, Komur bo sreča mila, ga bo zgrabil in požrl. Samo enkrat bo treba ugrizniti, enkrat samo pogoltniti in že bo v želodcu najsrečnejšega izmed rodu morskih psov.«

Hajkivaj, povodni otrok, pa je razumel govorico morskih psov in vseh njih besede je slišal. Dvignil je roke in se v jeziku morskih psov priporočil bogu vseh morskih psov, Moku-kaliju. Molil je glasno in razločno, da je odmevalo po vsem zalivu in da so ga čule tudi morske zverine pod vodno gladino. Ko so morski psi zaslišali molitev v svojem jeziku, so se sprva začudili, nato so si pa pomežiknili, češ to mu ne bo pomagalo! V vodi ga niti Moku-kali ne more rešiti.

Hajkivaj je sedaj vedel, da ga poslušajo morski psi in je še glasneje nadaljeval:

»Zdaj se bom potopil v morje, da si poiščem debelega raka za carja. Meni se ne bo nič zgodilo, kajti morski pes z najkrajšim repom me bo ščitil. Morski pes z najkrajšim repom je moj prijatelj!«

Morski psi so se nezaupno spogledali in z očmi premerili repe drug drugemu. Medtem je Hajkivaj pobral s tal velik kos ugasle lave in ga zagнал v morje trideset korakov daleč. Lava je s pljuskom padla v morje. Vsi morski psi so se pognali proti mestu, kjer je v vodi pljusnilo. Tam so se prerivali, divjali po globini navzdol in navzgor ter zamažali plen. Hajkivaj pa je bil medtem skočil s skale v morje, se potopil do dna, zagrabil debelega raka, bliskovito priplaval spet na površje in splezal na skalo.

»Ha!« so zavpili morski psi, ko so ga spet zagledali na skali. »Med nami je izdajalec! Deček nam je to že prej povedal! Ali ni rekel, da je morski pes z najkrajšim repom njegov prijatelj? Ali ni rekel, da ga bo ta prijatelj ščitil v vodi? No, zdaj smo videli, da ga je res ščitil, sicer bi nam ne mogel zbežati! Izdajica mora umreti! Pomerimo si repe!«

In so se morski psi postavili v vrsto, da si pomerijo repe. Tisti, ki so imeli kratke repe, so jih iztegovali, da bi izgledali daljši, tisti, ki so imeli dolge, so se istotako napenjali, da bi jih kdo ne prelisičil. Kmalu so ugotovili psa z najkrajšim repom. Nič niso izpraševali, če je izdajica ali ne, ampak so se tako razjezili, da so ga pri priči napadli in požrli. To je bilo njim toliko, kot nam pojesti hruško.

In spet so šli na prežo, da vidijo, kdaj bo Hajkivaj skočil drugič v vodo. Ta je spet prosil boga Moku-kalija pomoči in dejal:

»Morski pes z najkrajšim repom je moj prijatelj. O, Moku-kali, naroči mu, naj me ščiti!«

Morski psi so si pomežiknili:

»Kako ga bo ščitil, ko pa smo ga požrli!«

Spet je Hajkivaj pobral kos lave in jo zagnal trideset korakov daleč v nasprotno stran. Morski psi so se z odprtimi gobci pognali tja, kjer je lava pljusknila v vodo. Tako so hiteli, da so bili drug drugemu na poti. In tako divje so mahali z repi, da se je morje tam okrog zapenilo in jim jemalo vid. In ko niso našli dečka, so obkrožali drug drugega, da bi ugo-

tovili, kdo izmed njih je Hajkivaja pojedel.

Ali Hajkivaj se je bil že srečno vrnil iz morja z drugim rakom v roki.

Morski psi so ga zagledali in se strašno razjezili. Postavili so se v vrsto, si zmerili repe in v hipu požrli tovariša z najkrajšim repom. Ostalo jih je osem in trideset.

Povodni otrok Hajkivaj je spet ponovil svojo molitev, spet z zvijačo pregnal morske pse daleč proč in vsakokrat splezal na skalo z novim rakom v roki. Morski psi pa so spet in spet iskali dečka na napačnem kraju in vedno znova požrli tovariša z najkrajšim repom. Seveda so se vedno huje prepirali, ko so si merili repe, a končno so le po pravici in resnici vsakokrat ugotovili, komu je rep najkrajše zrasel. In tako se je zgodilo, da sta nazadnje ostala živa samo še dva največja in najkrvoločnejša.

A tudi ta dva sta nasedla Hajkivajevi zvijači in verjela njegovi molitvi. Pognala sta se za lavo v napačno smer in drug drugemu očitala izdajstvo, ko sta opazila, da je splezal Hajkivaj na skalo zdrav in živ in z velikim rakom v roki. Divje sta se zagnala drug v drugega in v tem boju je zmagal oni z najdaljšim repom. Zmagovalec je takoj začel žreti premaganca, kar ni bilo tako lahko. Kajti zmagoviti pes je bil že sit in je bilo v njem že devetnajst morskih psov; v premagancu pa je bilo istotako že devetnajst zverin. A zmagovalec je bil velik morski pes in končno se mu je le posrečilo, da je požrl tovariša. Ko je pogoltnil zadnji kos, se je že delal mrak in so bili Hajkivaj in otočani že odšli domov. Če ne, bi bili videli, kako je veliki morski pes počil od preveč zaužite hrane.

Devet in trideset kep shlajene lave, ki leže še dandanes v zalivu na morskem dnu, so priče, da se je ta zgodba zares zgodila v davnih časih...

MILO ZA DRAGO

Kramarjev dedek že dolgo počiva tam pri fari. Bil je mož, da ni takih. Vedno nasmejan, vedno dobre volje. Žepi njegovega suknjiča niso bili nikoli prazni. Suhe krhlje, orehe, lešnike je imel stalno s seboj in vse za nas, otroke. Delil nam je potem te dobrote, kakor jih je pač imel in kakor smo bili pridni.

Če je pa kdaj kdo izmed paglavčkov dobrega možička razžalil, tedaj mu jo je pa dobričina zasolil, da je bilo joj. Zagodel mu je takšno, da smo se krohotali potem po več dni.

Bilo je nekega jesenskega popoldne, ko se je dedek počasi vračal z njive. Tik pred vasjo se srečata z Gornikovim Primožkom.

»No, Primožek, kam pa ti?« prijazno vpraša dedek.

»Za nosom,« se robato odreže mladi puhloglavec.

Dedka ta odgovor ne ujezi posebno in že hoče molče dalje. Ali mlečnozobi fanté je tako predrzen, da se obrne za starčkom in leno vpraša:

»Oče, kaj pa dela Drejček?«

Dedek zdajci postoji. Trenutek pomisli... Komaj viden nasmešek mu zaigra okrog usten.

»Drejček —, moj ubogi, nesrečni vnukec? Jej, jej, ta nesrečnež!«

Primožek razpre oči in zazija:

»Kaj pa je z njim, oče?«

»I kaj —? Ali res še nič ne veš? Doma sedi in pestuje zlomljeno nogo. Tako je, vidiš, fantič.«

»Oče, ali ga smem obiskati?«

»Lahko. Čemu ne. Saj si njegov součenec.«

»Tako bom za vami,« pravi Primožek in odhiti tja čez njive. A tudi de-

dek se nekam urno zaobrne proti domu. Modre oči pod košatimi obrvmi mu poredno zamežikajo tja v božji svet.

Doma potem izvele iz drvarnice star, izsušen in ves polomljen stol. Naglo in z lahkoto mu izpiplje leseno nogo in jo na kolenu prelomi. Nato zakriči: »Drejček, Drejček!«

Iz hiše priteče kodrolasi deček: »Kaj je, dedek?«

»Tule v travo sedi!«

Fantek takoj uboga in zvedavo pogleduje, kaj bo. Dedek mu da v roke polomljeno leseno nogo in šepne: »Na, tale les stisni k sebi in lepo molči. Govoril bom že jaz, kar bo treba.«

Komaj se potem dedek par korakov oddalji, že trešči na dvorišče Primožek.

»Oho, oho,« mu zakliče naproti dedek, »le kar semle! Tu sedi naš fantek, glej ga! No, Drejček, zdaj pa tu pred Primožkom pobrcaj z obema nogama!«

Četudi Drejče ne ve, za kaj gre, vendar brez pomišljanja pomoli nogi visoko v zrak, nato pa krepko udari s petama na zemljo.

»Oče, grdo ste me nalagali,« zatuli užaljeni Primožek.

»Jaz — nalagal? Ali morda ni res, da Drejče pestuje zlomljeno nogo? To je tako res, kakor je res, da si ti hodil prejle za nosom.«

V Primožkovi glavi se posveti... Aha, dedek mu je vrnil milo za drago. Urno in potuhnjeno jo odkuri.

Drugi dan je vedel že ves razred o »zlomljeni nogi« in Primožka je po pouku naš smeh kar tako podil proti domu.

V najhujših časih se rode najboljši sinovi.

Čim večja usta, tem krajša roka.

MUCA MACA

I.

MUCA MACA, SKRBNNA MATI,
ZIBLJE PIKO SLADKOSNEDNO;
PIKICA NE MORE SPATI —
ZOBKI JO BOLIJU VEDNO.

MUCA MACA PIKI POJE:
»SPANČKAJ, PIKA, DETE MOJE!
URA TEČE NEZAMUDNA;
TVOJA MAMICA JE TRUDNA

SLABI JO SKRBIJO ČASI,
NIČ SE NE DOBI NA VASI,
V LUKNJAH ŽDIJO SLADKE MISKE,
KOKLA ČUVA DROBNE PIŠKE,

VRATA V KAMRO SO ZAPRTA,
JATA PTICEV SREDI VRTA .
LAČNIH MUCK SE IZOGIBLJE.«

KO SE PIKA V SEN ZAZIBLJE,
PRIHITIJO HČERKE — CMERA,
VEDNO V SOLZAH MILA JERA,
SIVOTAČKA IN BRKAČKA,

MUCKA LEPA KO IGRAČKA:
»MAMA, MAMA, DAJ NAM MIŠKO,
MLEKCA, PTIČKO ALI PIŠKO!«

»KO SE ZJUTRAJ PREBUDITE,
SLADKE SMETANE DOBITE!«
MAMA JIH TAKO TOLAŽI,
SAMA NE VERJAME LAŽI.
VSO NOČ ISČE HRANE ZANJE —
MUCKE ZIBLJE SLADKO SPANJE...

V DEŽELI OPIC

Nekoč sta pripotovala v deželo opic dva moža.

Prvi je bil zvit, drugi pa pošten. Ko ju opice zagledajo, spleza do njiju velik opičnik in vpraša zviteža: »Kdo sem jaz?«

Zvitež odgovori: »Ti si kralj.«

Opičnik je zadovoljen in pokaže na opice, ki so stale okrog njega: »In kdo so tile?«

»To pa so tvoji dvorjaniki in tvoji svetovalci,« reče zvitež.

Opičnik je tako vesel odgovora, da ukaže opicam, naj prinesejo darove za zviteža.

Potem se opičnik obrne do poštenjaka: »Kdo sem jaz?«

Poštenjak noče lagati in de: »Ti si opica in tile okrog tebe so ravno take opice kot ti!«

A komaj to izreče, že ga opice napadejo. Ves opraskan in obklan si komaj reši življenje.

ŽIVALCE IMAJO PAMET IN SRCE

V letih samotnega bivanja v tujem mestu sem imel v svoji sobici kanarčka; prav prijateljski sva se razgovarjala, saj me je izpraševal, kod sem hodil, če me dolgo ni bilo domov. Doma smo imeli kravo, ki jo smatrajo splošno za prav neumno žival, ki je kar prenehala jesti in samo

opazovala, če je bilo v hlevu kaj nenavadnega; toliko da ni vprašala, kako in kaj.... Pravi vzgled neumnosti je šele koza, in vendar se postavi v najostrejši pozor in zbrano opazuje, če se ji pojavi kaj nenavadnega pred očmi.

Da imajo živalce tudi srce, recimo pravilneje, da imajo rade svoje mladice, za to ni treba iskati primerov, saj to vidimo pri kravi, ki muka za svojim teličkom, pri kokli, ki se spusti v boj za svoja piščeta; vendar je narava postavila temu čustvu pri živalih neke meje, saj krava sčasoma sama odganja svojega telička, kokla zapusti včasih še negodne piščance in pripravlja novo gnezdo.

Te dni pa smo doživeli nekaj, kar kaže še vse večjo ljubezen, kakor smo jo mogli pričakovati pri živalcah in jo najdemo redko celo pri ljudeh.

Dobili smo, ker vedo ljudje, da imamo z živalcami največje veselje,

petelinčka in dve kokoški liliputanki. Petelinček je junak in se je meril v boju že z vsemi velikani na dvorišču; res je, da je moral odnehati, vendar šele potem, ko so mu razcefrali že ves greben in mu je kri zalila oči. Piški pa sta bili ob strani in vedno skupaj, bili sta mati in hči, čeravno je hči že zrasla tako veliko, da že ni bilo razlike med njima.

Pa se dogodi nesreča: na dvorišču je gospodaril mlad psiček bernardinček. Bil je sam pri svoji materi psici. Vlačil jo je za rep, za ušesa, skratka, rad bi se bil igral, psici pa ni bilo mnogo do tega in je rentočila nad njim, včasih ga je celo vščipnila. Zato si je poiskal psiček drugo igračo: zgrabil je kako kokoš ali petelinčka za perutnico, kajti naše živalce ne poznajo nevarnosti in sploh ne bežijo, pa jih je vlačil po dvorišču. Nagnjali smo ga in kregali, pa ni mnogo pomagalo. Zadnjič pa se loti mlajše obeh pipik liliputank, komaj ji potisne svojo šapo za vrat, že jo umori. Nekoliko začudeno pogleda, zakaj se piška ne giblje več. S takimi se psiček ne more igrati, zato jo pusti. Poleg mrtve piške pa ostane nepremično tudi njena mati... Opazujemo, stara piška ostane poleg mrtve hčerke nepremično uro za uro. Končno se nam zasmili, primemo jo. Noče prav nič jesti. Po dolgem trudu jo nagovorimo, da pobere par zrn. Ko se druge ruvajo za koruzo po dvorišču, nesrečna mati stoji ob strani. Zopet ji moramo vsiliti nekaj zrn. Tako minevajo dnevi, starka se ne potolaži, kar strmi ob strani in hira, dokler od žalosti ne umre. Pa recite, da živali nimajo srca ravno tako kakor človek, če ne morda še več, ker so prirodne in nepokvarjene, česar o človeku v današnjih časih čisto že ne moremo trditi.

SLON

Slon je največja žival naših časov. Pa tudi najmočnejša. Ali vkljub svoji moči je slon miroljuben in razumen. Največji sloni živijo v Afriki. Afriški slon se ne da udomačiti, živi hoče v svobodi. Pač pa lahko udomačijo slona, ki živi v Indiji. Ta je precej manjši od afriškega. Posebno spretni lovci love v džunglah mladiče, ki jih doma udomače kot konje. Ko so udomačeni, jih lahko vodi tudi otrok na razna dela.

V Indiji polože matere pred slona svojega dojenčka in gredo po svojih opravkih. Slon pazi na otroka in nobena divja žival si ne upa v bližino.

Nekoč je moral neki slon v Indiji čuvati otroka, ki je že shodil. Otroku mu je skušal zbežati. A slon ga je vsakokrat zgrabil nalahko z rilcem in ga vedno položil pred se.

Največji slon, ki so ga dosedaj izmerili, je bil visok nad 4 m in je tehtal več kot sto velikih mož skupaj — nekaj nad 100 q ali 10 ton.

Slon se hrani s senom, listi in žitom ter popije ogromno vode.

Indijski slon ima manjša ušesa kot afriški. Zelo sta si podobna. Oba imata dolg rilec, v katerem je dvoje cevi. Ta rilec je zelo mišičast in občutljiv. Z rilcem izruje slon lahko debelo drevo, pobere pa lahko tudi šivanko. Ko ga hoče gospodar zajahati, mu slon pomaga z rilcem. Divji slon smuka z rilcem liste z dreves in jih cele šope nese v usta. Z rilcem srka tudi vodo in ko sta obe nosnici polni vode, položi rilec v usta in se tako napije vode. Ko ga nadlegujejo muhe, odtrga z rilcem vejo z drevesa in z njo otepa okrog sebe ter tako prepodi nadležni mrčes.

Slonovi okli so zelo dolgi in težki. Dosežejo težo do 100 kg. Kost teh okel je zelo draga. Iz nje delajo kroglice za biljard, šahovske kipce in razne okraske.

Okla so slonovo orožje. Z njimi se brani in z njimi napada. Lačni lev ali tiger kakšenkrat napade slona. A slon se ne ustraši: nastavi svoja okla in gorje zveri, ki se nanje nasadi.

Slon ima majhne oči, a vidi zelo dobro. Še bolj mu je razvit vonj. Slepi slon najde svojo pot po vohu. Njegov rilec mu pove, kod mora hoditi.

Slon ima dober spomin in si zapomni dobrote kakor tudi hudobije ljudi in živali. Neki krojač je nekoč zbadel slona v rilec. To si je slon zapomnil. In prvič, ko se mu je krojač približal, ga je slon polil s curkom vode iz svojega rilca.

Slon pije tako, da vrska vodo v svoj rilec. Ko je rilec poln vode, ga zvije do ust in nato izpihne vodo v usta. Ko srka vodo v rilec, se čuje srkanje daleč naokrog. Skriti lovci najrajši love slone ob vodah, ko pijejo vodo.

Slon se kmalu privadi človeku in spozna njegove navade. V neki indijski vojaški bolnici so imeli udomačenega slona. Ta slon je vsak dan spremljal zdravnike od šotora do šotora, kjer so ležali bolni vojaki. Nekemu vojaku da nekega dne zdravnik zdravilo — drobno grenko kroglico. Vojak vzame kroglico in jo skrivaj

spusti na tla. Ker je poznal grenko zdravilo, bi se ga rad rešil. A slon je to opazil. Pobral je kroglico s svojim rilcem in jo porinil vojaku v usta.

ZVERINE POKOPAVAJO LOVCA

Po narodni pesmi

Ilustriral O. Gaspari

JE ŽIVLJENJE

KRADEL, PA JE

V VČERAJ V

PADEL. HOHÓ, ZDAJ

VEČ NE BO.

DOLGOUHI SO

IN SO

V TEMNEM

POKOPALI. HOHÓ, ZDAJ

VEČ NE BO.

KOJ ZA

JE

PRAV VESELA ŽA-

LOSTINKE

. HOHÓ, ZDAJ

VEČ NE BO.

PRED

SE JE

TRESEL, V SVOJIH

PA JE

NESEL. HOHÓ, ZDAJ

VEČ NE BO.

IZZA PA JE PRITULIL, SKORO BI

 ZAMUDIL. HOHÓ, ZDAJ VEČ NE BO.

PRIŠLE Z SO ŠE DROBNE

DUŠO SO ODNESLE V . HOHÓ,

ZDAJ VEČ NE BO.

FRANCE NOVŠAK:

EVINI OTROCI!

Bog je bil vesel človeškega rodu. Adam in Eva sta imela že mnogo otrok, oj, mnogo otrok. In vse je srečno živelo v raju.

Ne bom vam pripovedoval o stvarih, ki so izgubljene. Raj se ne porne nikdar več.

Nekoč je Bog poklical Evo k sebi. Dejal ji je, naj pokaže svoje otroke.

Evo pa je bilo sram, kajti imela je zelo veliko otrok. Skrila je polovico njih v temen gozd, drugo polo-

vico pa je pripeljala pred Stvarnika.

In Bog je dvignil roke, nasmehnil se deci ter jo blagoslovil.

Glejte, otroci moji, kako težko se je Eva prevarila!

Druga polovica njenih otrok ni bila blagoslovljena...

Tako hodijo še danes po svetu. Nekateri so srečni, drugi niso.

Otroci moji, ti poslednji so iz temnega gozda!

ZAKAJ — ZATO

Zakaj poje človek pozimi več kot poleti?

Zato ker potrebuje človek v mrazu več hrane, ki ohrani njegovega telesu potrebno toploto. Naše telo je kakor peč. Čim bolj je hladno, tem več kuriva moramo naložiti v peč, da bo v sobi prijetno bivanje. Kurivo za naše telo pa je hrana. Čim hladnejše je, tem več kuriva — hrane moramo dati našemu telesu. Najizdatnejše kurivo za naše telo so razne maščobe.

Toplote našega telesa je približno 37° . Tudi živali imajo svojo toploto. Ako se dotaknete mačke pri trebuhu, boste koj ugotovili, da je topla. Istotako občutite toploto kokoši, če jo otipljete pod perutnicami. Telo človeka, mačke in kokoši je vedno enako toplo poleti in pozimi. Če si pa upate dotakniti se kače, ki se greje na soncu, bo njeno telo toplo, v senci pa bo telo hladno. Učenjaki so spoznali, da ima telo človeka in vseh sesalcev kakor tudi telo ptičev vedno enako toploto. Vsi ostali kakor kače, ribe, žabe pa menjajo toploto svojega telesa. V mrzli vodi so mrzle, v gorki pa tople. Toplota prvih je stalna, toplota drugih pa nestalna.

Če se dotaknemo svojega lica pozimi, se nam bo kaj zdelo, da je hladno. To je res, ali samo na površju. V notranjosti obdrži naše telo toploto 37° tudi pozimi. Če hočemo meriti toploto svojega telesa, je ne smemo meriti tam, kjer je naše telo izpostavljeno mrazu ali vročini, ampak tam, kamor ne prideta ne zunanji mraz ne vročina. Zdravnik bo meril toploto našega telesa tako, da bo vtaknil toplomer pod našo pazduho. Če ima naše telo

nad 37° , smo bolni. Sesalci in ptiči imajo toploto, ki je skoraj slična naši. Konj ima toploto $37,6^{\circ}$, pes $39,2^{\circ}$, koza $39,8^{\circ}$. Ptiči so toplejši — 40 do 43° . Toploto v telesu proizvaja hrana, ki jo dovajamo telesu skozi usta.

Zakaj je nebo modro?

Zato, ker je zrak nad zemljo poln drobnih teles. Ko ni sonca, nastane tema nad zrakom. Ko pa posije sonce, raztresejo njegovi žarki drobne praške, ki plavajo po zraku. Ti praški odbijajo sončno svetlobo z modro barvo. Če bi ne bilo praškov v zraku, bi sončni žarki dospeli na zemljo naravnost od sonca in nebo bi bilo temno. Na nebu ne bi bilo več ne zarje ne rdečega zahoda. Tisti kraji na zemlji, ki bi jih sončni žarki ne dosegli, bi bili v popolni temi. V gozdovih bi vladala tema kakor ponoči. Drobni praški v zraku so dobrotniki, ki nam pošiljajo svetlobo tudi v senčne kraje. Sončna svetloba je sestavljena iz več barv. Te barve vidimo na mavrici. Ena teh barv je modra. To barvo odsevajo in pošiljajo na zemljo praški, ki jih je zrak poln.

Zakaj je Anglija tako pogosto zavita v meglo?

Zato ker je zrak nad Anglijo mrzel in vlažen, morje, ki jo obdaja, pa razmeramo toplo zaradi morskih tokov, ki prihajajo z ekvatorja. Topli veter z morja piha na celino in pri naša nad njo svoje hlape. Ti hlapi se zgostijo, ko se shlade v mrzlem zraku nad celino. Pa nastanejo gosti oblaki, ob lahнем vetru pa gosta megla, ki pokrije mesta in vasi tako na gосто, da se človek kar boji stopiti na ulico.

Zakaj so kapljice dežja okrogle?

Zato ker ima vsaka kapljica, ki pada z neba v svoji sredi prašek. Zrak

je poln drobnih praškov. Te praške prav dobro vidimo, ko posije sonce skozi naše okno. Tedaj vidimo v žarkih polno prahu, ki plava po sobi. Nič manj praškov ni v zraku, le manjši so. Okrog teh praškov se v zraku ob vlažnem vremenu nabere vlaga in ko se dovolj vode nabere okrog njih, pade kaplja na zemljo. V vsaki deževni kaplji je tedaj drobno, trdno jedrce, kakor koščica v češnji. Ko začne kaplja padati proti zemlji, postaja vedno bolj okrogla.

Zakaj so ljudje nekoč pisali s hiroglifi?

Zato ker niso še poznali abecede. Kakor vse na svetu se je tudi naša abeceda le počasi razvijala. Ljudje niso nekoč znali pisati, zato so si pomagali z risbami. Človek pradobe je delal tako, kakor delajo še dandanes otroci. Preden gre otrok v šolo, spozna najprej predmete okrog sebe.

In jih poizkuša narisati. Koliko papirja porabi, preden je njegova risba čemu podobna! Le opazujte svoje bratce doma! Enako so delali nekoč odrasli ljudje. Najprej so bile njihove risbe nerodne, kasneje pa bolj jasne. In končno so se med seboj domenili, da bo vsaka risba nekaj pomenila. Najprej je risba kake živali ali človeka pomenila kako besedo, kasneje pa kako črko. Takim risbam pravimo »hiroglifi«. Tako je pomenila risba očesa črko »o«, risba stoječega človeka črko »i«, risba hiše ali piramide črko »A« itd. Iz teh hiroglifov so se kasneje razvile črke naše abecede.

S hiroglifi so pisali največ egipčanski svečeniki. To pisavo so imenovali »sveto pisavo«. Tudi ostalo ljudstvo v Egiptu se je učilo pisave, a ta je obstajala iz znakov, podobnih naši abecedi. Vsi pa so pisali na kamnitne plošče. Še dandanes najdemo plošče popisane s hiroglifi. Učenjaki se morajo dolgo truditi, preden razberejo, kaj je na ploščah napisanega.

ORKESTER

JANČEVA VIOLINA NOBENE STRUNE NIMA.

JAKČEVA KITARA BRENKATI NE MARA.

GODCEV MIHA V GLUHO FLAVTO PIHA.

TONČEK - BALONČEK ZAMAN VRTI SVOJ GRAMOFONČEK.

CITRE BRATCA MIHE MUTASTE SO, TIHE.

PSIČEK PIKEC ZEHA: »HOV, HOV, HOV!

TU JE DOLGČAS, JAZ PA GREM DOMOV!«

BOLGARSKA ROŽNA POLJA

Med južnimi pobočji balkanskih gora in Srednje gore se razprostirajo v dolžini 70 km doline, ki so rožna polja Bolgarov. Čez mostove iz turške dobe vodi cesta po dolinah do Karlova, ki je glavno mesto teh rožnatih dolin. Meščani nosijo tu še vedno fes, žene skrivajo svoj obraz še vedno za pajčolani in se oblačijo v hlače. So torej po večini mohamedanci.

Okolica Karlova je čudovita. Kamor nese oko, same rože, cvet pri cvetu. Ko popije jutranje sonce roso na cvetih, pokrije vso dolino čudovit in omamen duh po žlahtnih rožah. Nad 9000 ha zemlje je zasajene tu z rožnimi grmi, ki krasno uspevajo v milem podnebjju teh dolin. Krasota rož na poljih pa traja le do srede junija. Tri tedne kasneje že izgine vse — rože se poberejo. Pobirajo jih pa še pred sončnim vzhodom in z delom začno že ob 2. uri zjutraj. Ob soncu bi rože izgubile nekoliko duha. Iz pobranih rož iztiskajo rožno, dišeče olje — parfum, ki ga posebno žen-

ske ljubijo. Vsak cvet pa ni za to. Za pridobivanje rožnega olja uporabljajo le še ne razcevele mlade rože. Za nabiranje rož je treba mnogo ročnosti. Kdor ni vajen tega dela, si kmalu razpraska roke.

Tu pa tam se dvigajo med rožnimi polji moderne tovarne, kjer pridelujejo iz rož dragoceni parfumi. Vsaka tovarna ima okrog 20 kotlov, v katerih se vsakokrat pridelajo do 500 kg rožnega olja. Za vsak kilogram rožnega olja pa je potrebno 1.800.000 rožnih cvetov! Kakšna ogromna množina rožnih cvetov je potrebna za vseh 2000 kg rožnega olja, ki ga Bolgarija pridelava vsako leto.

Cvetne liste, ki niso primerni za rožno olje, hranijo Bolgari v raztopini sladkorja. To jedo Bolgari kot kompot. Bolgarsko rožno olje se je izvažalo v inozemstvo v velikih množinah. Zaradi vojne pa je sedaj izvažanje tega parfuma izostalo in cena rožnega olja je močno padla.

UŠICE — PROIZVAJALKE SUROVIN

Pridne čebele ne nabirajo le na cvetlicah snov, iz katere delajo med, temveč srkajo tudi medeno roso ali »mano«, ki se nabira na listih javora, lipe in hrasta, posebno pa na iglah smreke in hoje. To roso predelajo v okusen med. Medena rosa se v soncu blešči kot prava rosa, a se hitro posuši in pretvori v bel sladki prah. Čez dan je videti take smrekove iglice, ko da jih je kdo potresel s sladkorjem. V poznih večernih urah in zjutraj, ko je prah poln vlage, pa se sladkor spet raztopi in čebele ga lahko spet srkajo. Še rajši pa srkajo sveže nastalo mano.

Kako nastane medena rosa? Najstarejši prirodo pisec Plinius je trdil,

da pade z neba. Šele novejša znanost je to zavrgla, ker v zraku ni sladkih snovi, ki bi ustvarjale mano. Vlaga v zraku da le čisto roso. Kasneje so trdili, da izločujejo medeno roso listi nekaterih dreves. To je mnenje mnogih čebelarjev še dandanes. Šele v zadnjem času so učenjaki ugotovili, da so listne uši (ušice) in škrlatne uši, ki izločajo mano.

Listno uš smatrajo za grd in nadležno mrčes. Pa po krivici, zakaj te ušice ne povzročajo nobene škode rastlinam. Žive tiho in mirno življenje in niso nobeni drugi živali v nadlego. Še celo koristne so, ker izločajo sok, surovino, ki jo čebele predelajo v med.

Koristnost ušic so še pred človekom spoznale mravlje. Kjer so ušice, tam se takoj zbirajo tudi mravlje. Od daleč prihajajo, da jih polove. Love jih pa ne zato, da bi jih umorile in pojedle, ampak jih goje kot domače živali, ki jim dajejo medico. Goje jih pa tako, da izločijo čim več medice. Kako to dosežejo, tega ni mogel še nihče dognati. Največja uganka pa je za prirodo pisce to, da znajo mravlje pripraviti svoje domače živali do tega, da ležejo več jajčec kot njihove sestre v svobodi. To pomeni, da goje mravlje svoje ušice tako kot človek domače živali.

Drevesa, na katerih so ušice, so kmalu polne mravelj. Napijejo se medene rose in odhite v svoja gnezda. Ko pribuče čebele, nastane med mravljami in čebelami večkrat boj za mano. Tedaj so čebele zelo razdražene in

rade pičijo. Ni varno hoditi okrog takih dreves. Ušice, ki proizvajajo mano, je težko opaziti. Najboljšo mano proizvajajo ušice, ki žive na smrekah in hojah. Žive pod luskinami popja eno leto starih poganjkov. V vsakem popju je dvoje ali troje ušic. Tako so skrite, da vidimo na popju kapljice medene rose, ne opazimo pa ušic. Zaradi tega trde čebelarji, da prihaja mana iz popja smrek in jelk. Šele ko odstranimo igle okrog popja in luskin, opazimo 4 do 5 mm dolge okrogle, svetlorjave živalce.

Med iz medene rose je tako zdrav in dober ter ga je toliko v dobrih letih, da prenašajo čebelarji vsako leto svoje panje v take kraje, kjer se običajno pojavi mana na jelkah in smrekah, a le malokateri pozna živalce, ki proizvajajo to prekoristno sladko surovino.

OBUTEV

V zimi je obutev skrb mnogih družin. Človek je že pred tri tisoč leti razmišljal, kako bi si uredil obutev, da bi ga varovala v slabem vremenu in mrazu. Leta 1938. konec septembra je kopal pri Vukovaru sloviti učenjak dr. Valter Šmid, ki je zdaj profesor na univerzi v Gradcu v Nemčiji, po rodu pa je naš rojak z Gaštea pri Kranju. V Vukovaru je našel dr. Šmid sledove starih naselij iz časov pred 3000 leti. Med drugim je izkopal tudi ostanek usnjenega opanka. Ta ostanek obuvala je najstarejša najdba obutve, kar jo pomni naša zgodovina.

Za obutev so rabili že v najstarejših časih usnje. Izdelujejo ga iz živalskih kož. Predelavajo ga na poseben način. Usnje stroje s kemikalijami, ki dajejo posebno trdoto in vse take lastnosti, ki jih zahtevamo od dobrega usnja.

V srednjem veku so bili po mnogih naših krajih prvovrstni usnarji in čevljarji. Ta stan je živel dobro in

obrt mu je prinašala čedne dobičke. Janez Vajkard Valvasor, ki nam je ohranil štiri debele knjige iz zgodovine in je živel na graščini Bogenšperk, je zapisal marsikatero o podjetnih usnarjih v šmartnem pri Litiji. Pravi, da so res marljivi ljudje in dobro zaslužijo. Ves dobiček pa poženejo po grlu: maste se najraje s kuretino in jo zalivajo z iskro pijačo. Tako dobro so živeli obrtniki v srednjem veku, ko je veljal pregovor, da ima obrt zlato dno.

Usnarji, čevljarji in drugi stanovi so bili v srednjem veku združeni v posebne stanove. Takratna obrtniška društva so imenovali cehe. Ljubljancani poznajo še dandanes Čevljarski most, ki pelje od Starega trga proti Zvezdi. V bližini Čevljarskega mostu so živeli sami čevljarji; tam, kjer je bilo največ čevljarjev, so imeli tudi posebno ulico, nazvano Čevljarsko ulico. Vsak ceh je imel posebne pravice, ki so jih dobili od vladarjev. Večina obrtniških pravic je bilo napisa-

nih na pergament. Taka pisma, nazvana »patente«, vidimo še dandanes po raznih krajih naše pokrajine pa tudi v muzejih. V dokaz, da so izdali taka pisma najvišji državni poglavarji, pričajo veliki okrogli pečati, ki vise na pergamentnih spisih in so čisto pečati vloženi v posebne škatlice, da se ne bi poškodovali.

Kakor dandanes, tako so hodili tudi pred stoletji čevljarji po sejmi in so prodajali svojo robo. Zgodovina pripoveduje, da so se leta 1771. sprli čevljarji na sejmu v Sodražici. Ribniškim čevljarjem ni bilo po godu, da so jim prišli uganjat konkurenco njihovi tovariši iz Cerknice. Zato so zahtevali, da oblastva zaščitijo ribniške

čevljarje, ki da imajo edini pravico prodajati robo v Sodražici. Ribniški čevljarji so nato zaplenili Cerkničanom čevlje, gostilničarjem pa so prepovedali dajati Cerkničanom jedi in pijače. Tak trd boj je bil že v tistih časih za boljši kos kruha.

V prejšnjem stoletju so slovele usnjarne v Ljubljani, Tržiču, na Jesenicah, v Višnji gori, Ložu, Ribnici in še po drugih krajih.

Dandanes ni treba biti nobenemu v zadregi, če želi nove obutve. V vseh krajih je dovolj pridnih čevljarjev pa tudi raznih trgovin s čevlji in drugo obutvijo.

NEGA ZASTOROV

Ko snamemo zastor, da ga namočimo, ga še prej dobro izprašimo in, ako je raztrgan, tudi vsega zašijemo. Nato natančno premerimo zastor z vseh strani, da pri razpenjanju na okno ne izgubi prvotne mere. Sedaj zložimo zastor 4 do 6 krat skupaj in ga tako z velikimi šivi spnemo. Namočimo v vodi, ki smo ji prilili nekoliko salmiaka, ter peremo zastor v mlačnem milnem lugu. Nikakor pa ne ožemavamo, temveč samo iztiskamo svoj perilni kos. Seveda zelo tankih zastorov ne kuhamo, temveč jih samo poplaknemo v vro-

či vodi. Končno izplakujemo najprej v topli, nato pa postopoma v vedno bolj mrzli vodi. To delamo toliko časa, dokler ni voda popolnoma čista.

Ako hočemo naškrobiti zastore, tedaj pazimo, da jih škrobimo tem manj, čim finejši so.

Barvane zastore peremo kot ostale pisano barvane perilne kose. Vendar je pri tem najbolje, če smo zelo previdni in si torej prej operemo mal poizkusni košček, preden peremo zastore same.

O KAJENJU

Kajenje ni razvada novega veka. Že stari Rimljani so bili kadilci. Seveda niso kadili tobaka, a tudi ne na tak način, kot se dandanes kadi. Oni so grel v kotlu razne dišave, ki so širile lepo dišeš dim. Ta dim so z naslado vdihavali.

Prvi kadilci tobaka pa so bili prvotni prebivalci Amerike. Ko so Evropejci odkrili Ameriko, so jim domačini ponujali poleg zlata tudi tobak.

Evropejci so kmalu začeli posnemati Indijance in so se s svojimi pipami vrnili domov. Tam so s kadečimi se pipami hodili po cestah in kaj imenitno se jim je zdelo, da jih vse občuduje. In res so jih ljudje od začetka gledali kakor čudo z drugega sveta. Ali kmalu so naleteli na odpor vse javnosti Evrope. Skoraj vse države Evrope so strogo prepovedale kajenje. Ko ni pomagala prepoved, so se za-

čele nalagati kadilcem tudi kazni. Ponekod so kadlicem naložili kazen petindvajsetih udarcev na gole podplate, drugod so zasačenemu kadilcu celo odsekali glavo. Zelo hudo kazen

je doletela kadilca v tistih časih v Rusiji. Tam so kadilcu preklali po dolgem nos.

Ali vkljub strogim kaznim se je kajenje tobaka širilo bolj in bolj.

PLAČEVANJE DAVKOV V TUJIH DEŽELAH

Pri nas predpišejo zakoni davke in davkarija jih izterjuje. Ko je čas plačevanja davkov, gredo gospodarji na davkarijo in plačajo svoj del.

Težje je izterjevanje davkov v daljnih deželah, posebno v kolonijah. Tam so živeli ljudje brez plačevanja davkov. Šele ko so zasedli te kraje drugi narodi, ki so ustanovili šole, zidali ceste, nameščali uradništvo in uvedli razne novosti, ki jih dotlej preprosti narodi niso poznali, šele tedaj so morali domačini prispevati svoj del za kritje stroškov svoje dežele. Te davke pa je težko izterjavati. Domačini, zlasti zamorci se branijo na vse kriplje plačevanja teh davkov. Uradnik, ki mu je poverjena naloga, hoditi iz kraja v kraj in izterjevati davke, je večkrat v življenjski nevarnosti. Spremljati ga mora dobro oboroženo vojaštvo, da ga ščiti pred razjarjenimi domačini. V neki francoskoafriški koloniji se vozijo

okoli davkoplačevalcev v oklopnem avtomobilu, iz katerega štrle cevi strojnih pušk. Mogočni oklopni voz, poln oboroženega vojaštva, zelo vpliva na prebivalstvo in le malokateri si upa zoperstaviti se taki moči.

Na najbolj čuden način plačujejo revni ljudje na Kitajskem. Tam je na milijone in milijone ljudi, ki nimajo ničesar razen kože iz bičja ali blata. Denarja nimajo niti zase, kaj šele za plačevanje davkov. Pa so Kitajci iznajdljivi. Takim ljudem izroče oblasti eno ali več piščet, ki jih kokla odstavi. Ta piščeta mora revni Kitajec rediti, dokler ne zrastejo v peteline ali kokoši. Dorastle kokoši ali peteline oblasti prodajo in si obdrže od izkupička vsoto, ki ustreza predpisanemu davku. Presežek izroče revežu. Tako pride država do denarja in še za reveža kaj ostane. Ker je revnih Kitajcev kot listja in trave, nabere na ta način država lepe milijone.

KAKO SE POZDRAVLJAJO LJUDJE

Razni narodi se različno pozdravljajo. Pri nas Slovencih je najobičajnejši pozdrav voščilo: »Dober dan« ali »Dober večer!« Ta pozdrav je običajen tudi pri raznih drugih narodih. Nekateri narodi pa se pozdravljajo na način, ki se nam bo zdel čuden in kakšenkrat tudi smešen.

Ako sreča Albanec prijatelja, ga pozdravi z vprašanjem, kako mu služi puška.

Egipčan vpraša prijatelja ob srečanju, kako se poti.

Prvo vprašanje Kitajca je: »Ali ste pojedli riž?«

Španec pozdravi: »Kako živite?«

Nemec vpraša: »Kako se počutite?«

Francoz najprej vpraša prijatelja, kako je z njegovim zdravjem.

So pa tudi narodi, kjer nič ne govore ob srečanju, ampak izrazijo s kakim gibom svoje veselje, da so srečali prijatelja. Kadar Eskim sreča prijatelja, ga molče potegne za nos, in kadar se srečata dva Tatarja prijatelja, potegneta drug drugega za uho.

MLADINA PIŠE

KAKO SO SMOLARJI SNEMALI VETRNIC

Smolarji so kaj bistri ljudje, saj vedo celo, da je dve in tri šest in še mnogo drugih umetnij, o katerih mi navadni ljudje še pojma nimamo. Imeli so tudi zelo bistrega župana.

Pa se zgodi, kakor je na tem ljubem svetu vse mogoče, da župan ni mogel zatisniti oči vso dolgo noč, a vse to zaradi tega, ker je veter majal vetrnice, da so škripale na svojih zarjavelih tečajih, da se še podgane niso upale iz svojih lukenj kakor po navadi.

Sklenili so torej, da bodo namazali vetrnice, a zaradi tega jih je bilo treba dati iz tečajev. Res so privlekli dolgo lestev (kajti županova spalnica je bila visoka) in jo pristavili pod okno. Prvi je stopil na lestev županov hlapec Jaka ter začel možato stopati navzgor. Toda na sredini lestve je bil bolj širok klin, na katerega je nekdo vrezal besedo »konec«. Ko pride torej naš Jaka do njega, se ustavi in nič na svetu ga ne bi spravilo čez »konec«. To zapazijo možakarji spodaj ter privzdignejo lestev ter jo začnejo riniti ob zidu navzgor. Toda nesreča je hotela tako, da je del lestve sunil ob lonček s posušenim nageljnom, ki je padel z vso silo Jaki na plešasto glavo. Cepnil je na tla kakor snop slame. To vidič županova hči Urška, je hitro poiskala med cunjami v kotu star koledar, ki ga je namočila v vodo, v kateri je prekuhala za pest kostanjvih bodic, ter ga povezala Jaki na glavo. Smolarji pravijo, da pomaga to tako kot smrečji storži za zobobol.

Toda vetrnicam s tem še ni bilo pomagano. Zdajci stopi sam župan na lestev in Smolarji ga začno porivati navzgor. Lonca res ni bilo več, a zato pa so se zagnezile pod oknom — ose. Ko sunejo predrzni Smolarji v gnezdo, pade to županu za vrat. Zakričal je kot sibirski lev — vsaj Smolarji so rekli tako — in skočil z lestve. Ubogi Smolarji so zbežali v hiše in dva dni jih ni bilo na spregled.

»Kaj pa je bilo z vetrnicami?« boste vprašali. I kaj, navadili so se na njih škripanje.

Martin Goričan,
učenec IV. v. r. lj. š. v Lokavcu.

OTROCI

Jesen se plazi pod meglami
na okna naša dež prši.
A v naši izbi ne gori
otroci smo sami, sami.

Štefka Rodošek,
učenka VI. r. lj. š. v Ljubljani.

MOJE POČITNICE

Kakor vsako leto sem bila tudi letos na počitnicah pri stari mami. Počitnice sem zelo lepo preživela. Vsako jutro sem naredila kratek izlet. Potem sem se igrala. Tudi na šolo nisem pozabila. Po kosilu sem se šla vsak dan kopat. Nekoč sem se spravila v čoln in odveslala od brega. Ko sem bila skoro na sredi reke, sem se začela gugati. Nenadoma se čoln prevrne, jaz pa padem v vodo. Zgrabila sem za čoln in zavpila sem na pomoč. K sreči so me slišali kopalci in me rešili. S čolnom se pa nisem šla nikdar več voziti.

Konec avgusta sem se poslovila od stare mame in šla domov z obljubo, da jo pridem drugo leto spet obiskat.

Sonja Kapele,
uč. 5. r. dekl. lj. š. v Ljubljani.

ŽABJI KONCERT

Zbrale so se žabe v mlaki
in se domenile,
da koncert ob poznem mraku
bodo priredile.

Ko je sonce šlo za gorjo,
žabe so se zbrale;
res prekrasno so zapele
in še zaplesale.

Kmalu pa nekdo kar v hipu
konec žalosten napravi:
štorklja siva plane z viška,
žabe skoraj vse podavi...

F. Primec, dijak,

GOSI IN ŽERJAVI

Na senožeti blizu gozda so sedele tolste gosi in mršavi žerjavi. Nenadoma pridejo iz gozda lovci. Lahki žerjavi zamahnejo s krili in odlete; težke gosi pa se niso mogle takoj dvigniti in so jih lovci postrelili.

Prevedel Boris Stibilj,
dijak, Ljubljana.

SKRIVALNICA

ALFA
NORA
TRAM
OKNO
NIL
MLEKO
EDVARD
DESKA
VITEZ
EMIL
DEKLE

V teh besedah sta skriti
imeni dveh slovenskih pe-
snikov.

RAZPIS NAGRAD.

»Naš rod« razpisuje dvoje nagrad:

1. Za dva rešilca vseh ugank v tej številki »Našega roda«.

2. Za dve učenki ali učenca 2. razreda ljudske šole, ki bosta najlepše in najpriljubljenejši napisala besedilo slikopisa »Zverine pokopavajo lovca«. Pod nalogo pa mora biti podpis g. učiteljice ali učitelja kot dokaz, da je učenka ali učenec besedilo res sam sestavil in napisal.

Rešitve naj se pošljejo na naslov: Uredništvo »Našega roda«, Ljubljana, Frančiškanska 6.

KRIŽANKA „PREGOVOR“

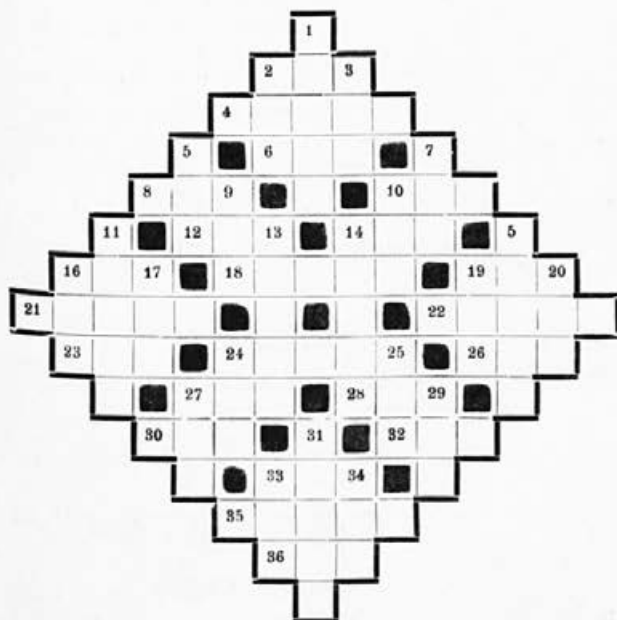
1	2	3	4	5	6
7	8	9	8	10	11
5	11	12	13	6	19
15	8	16	15	17	2
3	18	3	15	8	16
3	11	4	9	2	14

Vnesi namesto števil črke po naslednjem ključu:

- 1, 2, 3, 4, 5, 6 = močna, škodljiva pijača;
7, 8, 9, 11, 10, 11, 16, 11 = nasprotno od »nahujskati«;
15, 13, 3, 14, 15, 3, 4, 5, 6 = neka vrsta ročnega dela;
17, 12, 6, 18, 5 = zunanji del ušesa.

Po tem ključu pravilno vstavljene črke dajo znan slovenski pregovor.

KRIŽANKA

Vodoravno: 2. obrtnik; 4. prevozno sredstvo; 6. domača žival, čuvaj; 8. otok v Jadranu; 10. si vsi želimo; 12. večno mesto; 14. nas greje; 16. neobut; 18. obrtnik; 19. nasprotno od črn; 21. poštna pošiljka; 22. tekoča voda; 23. ime; 24. nasprotno od žalosten; 26. pregovor; 27. pijača; 28. glasbeni izraz; 30. tvarina, ki se rabi povsod; 32. mladinska fašistična organizacija; 33. določen dan; 35. nasprotno od zdrav; 36. gibanje vode.

Navpično: 1. dan v tednu; 2. pravoslavni duhoven; 3. ptica pevka; 5. zabavišče; 7. vas pri Ljubljani; predmestje; 9. domača žival; 10. orožje; 11. kosi travo; 13. nasprotno od neumen, plav; 14. — je boljša ko žamet; 15. s čimer merimo; 16. oblika glagola biti; 17. 1. oseba množine sedanjika glagola biti; 19. drevo na Krasu; 20. primitivno orožje; 24. otok v Jadranu; 31. slovenski

nu; 25. narobe gol; jasa; 27. število; 29. se pesnik; 33. pokrit jarek; 34. zametek rastline.

perilo,
trikotazo,
nogavice,
rokavice,
potrebnosti za ročna dela itd.

bogato izbiro in prepričajte se
o najnižjih cenah tvrdke

KARL PRELOG

Židovska ul. 2
Tyrševa c. 22
Stari trg št. 12

Učiteljski knjigarni v Ljubljani

Klišaje

eno- ali večbarvne,
za časopise, knjige,
razglednice itd. izdeluje

k l i š a r n a

„JUGOGRAFIKA“

LJUBLJANA

Sv. Petra nasip 23